

~~N. 1, 687~~
N. 2, 687.

S. M. II, 627.

f.

11

f.

NEBVLO NEBVLO NVM

hoc est:

loco-feria Vernaculae
nequitiae Censura, carmine Iambico depicta
tipisq; exornata aeneis a

IOHANNE FLITNERO,
Poeta Laureato

Secundo edita

a Ioanne Coopmans Leowerdiense

Anno MDCXXXIII

9

ip.
ci-
S,

I,
lo
e
e

Consultiſſimo, Ampliſſimis & Specta-
tiſſimis VIRIS,

D. DOMINICO }
D. JOANNI-JA- } PORSIIS { V. I. D. Reip.
COBO } { FRANC. ci-
D. JOANNI } { vibus primar.

TRIBUS GERMANIS FRATRIBUS,
Mæcenatibus colendis

D. D. D.

SCIO, VIRI AMPLISSIMI,
*miraturos vos meam in dicendo
hoc A. V. Poemate audaciam. Scio,
inquam. Diu hoc mihi præmedi-
tatum est. Ab una etenim parte
absurdam (ut prima fronte) tituli novitatem
vobiscum pensitabitis: ab altera materiam,
ipsam, inibi tractatam, viliores, quam que
A. V. conveniat, reputabitis. Atque, ut ve-
rum quidem fatear, poterat me inusitata li-
belli hujus effigies à proposito dimovere, splen-
doris potissimum vestri & authoritatis, qui-*
bus

* 2

bus

bus affatim in nobili nostro FRANCOFUR-
TO apud omnes indubie polletis, respectu de-
territum. Sed nescio qua erectus *εὐελπισία* te-
nacem propositi mentem retinui. Qua de cau-
sa, ubi bina jam dicta obstacula è pedibus re-
movero, facile dedicationem vobis hanc non
adeo displicituram confido. Titulus, dixi, no-
vus atque insolens videri potest. Fateor; sed
videri. Revera enim non est: cum à priscis
seculis ita receptum sit, Scapha uti vocitetur
Scapha, Nebulo Nebulo. Materia vilis est; &
istud fateor, sed ita tamen vilis, ut non vi-
lissima. Si libere, quid sentiam, loqui velim,
gravem potius & necessariam illam respectu
sui dicere aüssim. Etenim

Haud facile est, NEQUAM noscere
posse virum.

Imo vero hic Rhodus, hic saltus. Sunt n. ne-
bulones iis plerumq; moribus præditi, ut ne-
quitiam & fraudem suam non modo non cui-
vis obviam, manibusque veluti palpandam,
prostituant, sed & mille eam modis, milleque
artibus

artibus palliare, velare atq; obtegere norint.
Vestri autem respectu quin vilis sit, negare
nolo. Sed aliorum meo proposito exempla calcar
addunt, quod idem, quod ego jam, factitasse
lego. Sic SCHOPPERUS, Poeta elegans, Vita
aulicae speculum, sub VULPIS REINIKE
aliorumq; animalium Comœdia editum MA-
XIMILIANO II. Romanorum Imperatori
augusto dedicare non fuit veritus. Idem,
qui GROBIANUM edidit, fecit. Sex-
centa alia possem adducere, si opus esset, sed
res in aprico est. AEqua igitur vos hanc
meam dedicationem fronte suscepturos plane
nullus dubito, cum praesertim ea vos humani-
tate ac comitate praeditos comperiam, ut om-
nis omnino ambigendi scrupulus è pectore
meo jamdudum plenissime sit exemptus. Bene
igitur valete, meumque hoc qualecunque
in vos studium equi bonique consulite.
FRANCOFURTI AD MOENUM,
Calendis Decembr. Anno erae Christianae
M. DC. XIX.

IOANNES FLITNERVS,

FRANCUS, P. L.

SVIO T

A D M O M V M

Pro defensione tituli

E P I G R A M M A.

I Amdudum, NEBULO scelestè, novi,
Te nociva mihi parare tela,
Et morsus satis invidos minari.
Nam tuos (mihi credito) ex amussi
Perspectos habeo scioque mores.
Tam dici bene nil potest ab ullo,
Tam geri bene nil potest ab ullo,
Quin fallaciter illud explicando
In partem rapias statim sinistram,
Subdoli que Chamæleontis instar
Ex albo facias nigrum colore,
Cum tamen pice nigrior nigella
Sis ipse, & cute turpe fordidata,
Gibbo turpiculus, recurvus ore,
Pressis naribus, hispidis capillis,

Torva

Torva fronte, humeris retro reflexis,
Deorsum pede claudicans sinistro.

Si versus steriles & invenustos
Taxabis, minus id mihi dolebit;
Cum venæ reputem meæ rigorem,
Nullius mihi conscius vel artis,
Vel acuminis eloquentiæve;
Cumque ego ipse satis sciam superque,
Quam sit curta mihi domi sulpeplex.

Si vero titulum severiorem,
Isti quem modo præfero libello,
Taxabis, minus id tibi dolendum est,
Cum vitæ malefacta cogitabis,
Nullius tibi conscius bonive,
Virtutisve, vel æstimationis,
Istud scilicet unice elaboro,
Suo ut nomine quemque condecorem.

Nam quis pectore non putet vacivum,
Atque omni ratione destitutum,
Qui fœdam titulo suam Dianæ,
Bubonem titulo beet columbæ?
Par hic est ratio, recursus idem.
Quis non pectoris impotem vocaret
Meque omni ratione destitutum,

*

4

Si ma-

va

Si malum titulo boni bearem,
Si bonum titulo mali gravarem?
Quin suem potius suem vocabo:
Quin malum potius malum vocabo:
Quin nequam potius vocabo nequam.
Si malus bene discet actitare,
Tunc boni quoque nomen impetrabit,
Sin minus, malus est, malus manebit.
Heus, Nequam, bene discito actitare,
Si nequam renuis malus vocari.
At dum nequitiae vacare perges,
Nequam es, Nequam eris, & maneto
Nequam.

NEBVJ

NEBV LONIS
NEBV LONVM,

sive

CENSVR AE NEQVITIAE

ODA I.

Summam opusculi continens.

NVCLEVS.

Perito in sua arte est standum.

IDEM meretur integram
Peritus arte qualibet,
Quicumque callet strenue
Virum tuerier suum.
Sic Bartolus de iuribus,
Hippocrates de pharmacis,
Sic Musicus de Musica,

A

Et

2 NEBUL. NEBULON.

Et vinitor de vinea,
Pistorque de filigine
Dijudicabit optime.

Ego nebulonis indolem,
Fraudes, dolos, fallacias,
Nebulone bis scelestior
Olim, juventa dum genas
Adhuc notaret albidas,
Cum prorsus ac ex intimis
Cognoverim recessibus,
Quis, quaeso, congruentius,
Vivisque cum coloribus
Eundem Apelles pingeret?
Ubi hanc in auram proditus
Vix ficcus essem redditus,
Jam tunc utramque pessimus
Aurem obsidebat furcifer.

Hinc ergo constat, optimo
Quod jure primas occupem.
Hinc, quem videtis, indicem,
Nequam refertum plurimis,
Falsariis turpissimis,
Vanis tenebrionibus,
Malisque stellionibus,

Scatu-

Hic Nebulones in album consignat.

Scaturientem scriptito,
 Hujusque farris complicum,
 Ternas favore symboli
 Si tesseras injecerint,

A 2

Infame

atu-

48 NEBUL. NEBULON.
Infame nomen infero,
Locumque signo congruum;
DIGNUM PATELLA OPERCULUM,

Fortassis admiraberis,
Lector, meam solertiam,
Prudentiæque copiam,
In collocandis ordine,
Ceu singulorum postulat
A me præeminentia,
Istis homuncionibus:
Sed defines mirarier:
RERUM MAGISTER USUS EST.

Tu, si tibi scientiam
Cupis parem conquirere,
Heus, civitatem protinus,
Quam prisca Francorum vadea,
Mœno alluente, nominant;
Adito, quando juverit,
Celebresque vise nundinas:
Perterritus periculo
Cetior redibis illico.
Ibi nebulo turpis, rapax
Impostor, & trifurcifer,
Velut in cloacam, confluunt

Sed

Sed quid locum determino,
 Cum cuique sit notissimum,
 Quod sicut æquor piscibus,
 Sic quælibet nebulonibus
 Tellus abundet grandibus;
 Quos tu, fidelis Delie,
 Scripturienti suggere,
 Acresque jambos subjice,
 Ut nexiles nequissimæ
 Dolos cohortis concinam,
 Et simplices de fraudibus
 Cautè cavendis instruam.
 Procul hinc probi faceffite:
 Nequam phalanx accedite.

N O T Æ.

PERITIS in unaquaque arte standum esse, per-
 spicue dicit Vlpianus *in l. 1. in princip. ff. de
 ventre inspici. l. bonorum, de bonorum possess. l. intesta-
 to, de suis & legit. §. quod autem à nobis, in auth. de
 non alienan. l. semel. C. de re milit. lib. 12. l. 7. §. de
 statu homin. cap. significavit. de homicid. cap. propo-
 suisti. de probat. cap. fraternitatis. de frigid. & ma-
 lef. gloss. in §. præterea. Instit. de rer. divis. Et qui-
 dem non absque ratione. Unusquisque enim bene
 iudicat, quæ cognoscit, & horum est bonus iudex;*

teste Aristot. l. i. Ethic. Stratonicus olim recte,
 Prolemaeo rege de Musica cum ipso differente: *A-*
liud, inquit, est, o Rex, sceptrum, aliud plectrum.
 Idem Minnaco fabro, secum de Musica disputanti:
Non animadvertis, inquit, te supra malleum loqui?
 Idem quoque in quendam, qui cum primo fuisset
 olitor, postea factus musicus, de arte secum conten-
 deret, pronunciavit senarium græcum vulgo cele-
 brem:

Ἄδοι τις τὸ ἕκαστος εἰδὲν τέχνην.

Quam quisque novit artem, eam canat licet,

De malitia, quæ toto hoc opusculo perstringitur,
 nervose Bernardus scribit, quod multorum tibi sit
 loco: *Habet, inquit, malitia currum suum, rotis*
quatuor consistentem, sevitia, impatientia, auda-
cia, impudentia. Valde enim velox est iste currus ad
effundendum sanguinem, qui nec innocentia sistitur,
nec patientia retardatur, nec timore frenatur, nec pu-
dore inhibetur. Trahitur autem duobus pernicious e-
quis, & ad omnem perniciem paratissimis, terrena po-
tentia & seculi pompa. Porro president his duobus e-
quis aurigæ duo. Timor & Livor. Timor quidē pom-
pam, Livor potentiam agit. Tantas profecto vitium
hoc tamq; profundas nostro seculo egit radices, ut in-
finitus propemodum nequitię tyronum sit numerus.
Ipsi etiã pueri ætate quanquam sint minores, ma-
litia tamen pares. Non secus ac serpentum pulli etsi
breviores quidem sunt, veneno tamen æquales: ca-
 tuli

tuli luporum etsi venatione nocere non possunt, jam tamen sanguine gaudent & morsibus lædunt; quam similitudinem habet Chrysof. super Matth. cap. 22. Eunuchus olim quispiam, ceu refert Laertius lib. 6. & Bruson. lib. 4. cap. 11. contaminatæ famæ, inscripserat ædibus suis: Μηδὲν εἰσὶτω κακόν. *Ne quid ingrediatur malum.* Id videns Diogenes: *Ædium*, inquit, *dominus qua ingreditur?* At hodie Diogenes si viveret, quid diceret?

Olim peculiare quædam nationes nequitia præ aliis insigniores dictabantur, quod per Senariorum ostendit:

Λύδοι πονηροὶ, δεύτεροι δὲ Ἄιγύπτιοι,

Τεῖτοι δὲ πάντων Κάρες ἐξωλέσθησι.

Lydi improbi, post hos secundi Ægyptii:

Tertiique Cares perditissimi omnium.

At nostro hoc tempore tam late zizania nequitie excrevere, ut paradoxon quoddam videri debeat, uni atque alteri nationi peculiariter eandem, & quasi κατ' ἐξοχλήν, attribuere.

Quod si tamen joculari libeat aut liceat, fatendum est, & nostris hisce temporibus quædam vulgo nationes nequitie nomine & gradu celebriores existimari, qua de re facetam & salsam quandam historiolum juvat attexere. Tempore belli Smalcaldici, sive Protestantium, ut vulgo vocant, commisso inter Imperatorem & Principes protestantes acri prælio captus erat miles quidam, corpore procerus,

A 4

facie

facie truculentus, animo, ut dicebatur, ferox atq; im-
 perterritus. De cujus animositate cum ad Ferdinan-
 dum Romanorum regem (jam autem neci ad judi-
 catus erat miser) relatum esset, jussu regis è carcere in
 conclave adductus est, ut de facie eius, quem ob
 pectoris magnitudinem sæpe laudari audiverat, intue-
 retur. Quem cum Rex interrogasset, cujus esset, at-
 que ille Hassum se esse natione respondisset, Bonum,
 inquit Rex, nequitia hoc est augurium. Cum ite-
 rum locum, ubi educatus esset, rex perquisivisset,
 illeque, Inter Westphalos, dixisset; Recte, inquit
 Rex, conveniunt signa: sed ubi hætenus locorum
 vixisti? Inter Bohemos respondit ille. Cui Rex,
 Omnia, inquit, conveniunt. Nam hi, quib. cum te
 hætenus vixisse, & à quibus fatum te esse dicis,
 tripodum omnium sunt nequissimi. Cui miles,
 Heus, inquit, Rex invictissime, concedo quidem,
 quæ dicis, sed istud te scire velim, unam adhuc
 nationem deesse catalogo huic, quæ si accenseretur,
 tunc demum nebulonum numerum perfectum at-
 que absolutum fore.

Quam cum cognoscere voluisset Rex, impunita-
 temque liberioris dicti ipsi promisisset, Hispanos
 miles ait istos esse, tacite falseque Regis, natione
 Hispani patriam suggillans. Rex ingenii ipsius acu-
 mine animique fortitudine collaudata tantum abest,
 ut ob *παρρησίαν* istum poena affici curaverit, ut mul-
 to magis, stipendio donatum, saluum atque inco-
 lumem

O D A I.

lumem dimiserit.

Verum ut sit, tantas certe nequitia ubique jam terrarum, ut & paulo ante dixi, radices egit, ut optimo jure Plauti istud suffragium huc possis repetere, quod tale est in Trinum.

Novi ego hoc seculum, moribus quibus sit: malus bonum malum.

Esse vult, ut sit sui similis: turbant, miscent mores mali: rapax,

Avarus, invidus, sacrum profanum, publicum privatum habent;

Hiulcagens, hæc ego doleo, hæc sunt quæ excruciant:

Hæc dies noctesque tibi canto, ut caveas, quod manus non queunt

Tangere, tantum fas habent, quo manus abstineant.

O D A II.

In Theologos contentiosos & nugigerulos.

N V C L E V S

Sacris non sunt miscenda frivola.

HUc, qui ministri ecclesiæ
Audire vultis candidi,

A 5

Cum

Hic de caruleis prædicat anatibus.

Cum sitis atri, pergite:
Quid vestra vosmet munia
Efflagitent, attendite.
Sacras docere literas,

Preces,

Precesque crebro fundere.
 Quid vos? minus nil, proh dolor!
 Nam fabulas Æsopicas
 Loco sacrați codicis
 Nugasque plane frivolas
 Narratis auditoribus:
 Nux casta quanti veneat;
 Quî simius saltaverit;
 Quot caseos confecerit
 Stillans ocello Phylliris,
 Vel ne rudes putemini,
 Et imperiti caudices,
 Mox disputatiunculis,
 Vafriisque quæstiunculis,
 Lites movetis maximas,
 Probrisque vosmet invicem
 Atrocibus proscinditis,
 Ut pingre carnis frustulum;
 Panisve portiunculam
 Vestro vorare munere
 Catellus erubesceret.
 Vel forte bacchanaliæ
 Tumultuationibus,
 Collusitationibus,

Grappi

ces-

Crapulaque clamitantibus
Cum rusticis traducitis.

Si fors habenda concio,
Clausis adhuc ocellulis,
Vix verba textus ebrui
Vel literas agnoscitis.

Proh quam scelus nefarium,
Pœnaque dignum maxima!
Vos, vos præire semitam
Rectam decebat ad Polum:
At maximo vos impetu
Recta sub Orcum tenditis.

Quid verba profunt splendida,
Si facta defunt congrua?
Hoc ANSERES est scilicet
DEPRÆDICARE CÆRULOS.

NOTÆ.

ITA profecto est; Omnia nunc solent
Inpejus ræere, & retro sublapsa referri, &
cum his magna etiam Theologorum caterva, quo-
rum munus tremendum tantam ab iis curam, ac
providentiam flagitabat, ut dies noctesque id unice
operam darent, qua ratione multas Christo animas
lucrari possent. At eo res proh dolor rediit, ut plu-
rima

rima nunc eorum pars non ovicularum suarum, sed propriam, eamque terrenam, quærant salutem, ambitionem sectentur, avaritiam & monopolia exercent, alex, venationi voluptatibusque indulgeant,

Et ludant inequis, canibusque & aprici gramine campi.

Alii, qui paulo probiores videri volunt, rixas inutiles cient, culices excolant, deglutiunt camelos, templa, scholas, curias, respublicas replent tumultibus, concutiunt populos, vexant regna, sollicitant bella, diruunt ecclesias, rabidi canes, non sacri præcones, non homines, sed lupi, quibus volupe est, pecus sibi commissum deglubere, atque una secum in æternum exitii barathrum præceps dare. Neque id adeo mirum.

Vetus hæc est querela Bernardi, qua deplorat Sacerdotum quorundam malitiam: *Heu! Heu!* inquit, *Domine Deus!* quia ipsi sunt in percussione tua primi, qui videntur in ecclesia tua primatum diligere, gerere principatum, arcem Simonis occupaverunt, apprehenderunt munitiones & universam deinceps libere tradunt incendio civitatem. Non est jam dicere, ut populus, sic sacerdos: quia nec sic sacerdos: ut populus.

Quid alibi miretur, nimirum lib. 3. de conf. ad Eugen. item audi: *Miror*, ait, *cujus ordinis sint nostri clerici.* Nam in congregatione temporalium se habent, ut laici: in apparatu nobilium, ut milites: in
acqui-

acquisitione reddituum, ut clerici; sed non laborant, ut laici, neque pugnant, ut milites, neque euangelizant, ut clerici: & cum utriusque ordinis esse cupiant, utrumque deserunt, utrumque confundunt. Et alibi: Ministri Christi sunt, & seruiunt Antichristo, honorati domini, cui honorem non deferunt. Inde, quem quotidie vides, meretricius nitor, bistrioticus habitus, regius apparatus. Inde aurum in frenis, in sellis, in calcaribus: plus calcaria, quam altaria fulgent. Inde mensæ splendida scyphis & cibus. Inde comessationes & ebrietates. Inde cythara & lyra, inde torcularia redundantia, promptuaria plena, eructantia ex hoc in aliud. Haëtenus Bernardus.

Quæ si ad aliquos nostræ ætatis Theologastros adaptentur, mirum, quanta utrorumque inter se harmonia existet? Vt lautissimam quorundam luxuriam, ἀηθλασίαν, scortationem, temulentiam, multaque alia & atrocissima & turpissima vitia taceam, quem non commoveant lites, rixæ atque contentiones, quas nonnulli & publice & privatim maximo cum auditorum scandalo excitant? Si penitus illas inspexeris, mera invidiæ & livoris venena deprehendes, non utilitatis, non ædificationis, sed ambitionis, sed vanæ alicujus gloriolæ gratia suscepta. O Theologiam ἀθεόλογον! O sacrilega sacra!

Quod autem veri animarum pastoris officium sit, Ambrosius ep. 26. docet: Sobriam à turbis gravitatem, severam vitam, singulare pondus dignitas
sibi

sibi vendicat sacerdotalis. Et Chrysoſtomus in Matth. 23. Videte, inquit, quomodo ſedeatis ſuper cathedram, quia cathedra non facit ſacerdotem, ſed ſacerdos cathedram: non locus ſanctificat hominem, ſed homo locum. Qui bene ſederit ſuper cathedram honorem accipit ab illa: qui male ſederit, injuriam facit cathedræ. In judicio enim ſedes. Si bene vixeris & bene docueris, omnium iudex eris. Si autem bene docueris, & male vixeris, tui ſolius. Nam BENE VIVENDO ET BENE DOCENDO populum inſtruis, quomodo vivere debeat: bene autem docendo & male vivendo Deum inſtruis, quomodo debeat te condemnare.

Multi verbis admodum ſunt prodigi, factis autem parciffimi. Tales etiam inter Theologos dantur quamplurimi, quos tamen illud Nazianzeni advertere par erat; Non is, qui verbis ſapit, mihi ſapiens erit, neque is qui linguam habet volubilem, animum vero ineruditum, ſepulcrorum inſtar, quæ extrinſecus ſunt ornata & ſpecioſa, intus autem mortuorum cadavera, & multum recondunt foetorem. Sed ille, qui pauca de virtute loquitur, multa vero oſtendit operibus, fidemque ſermonis per vita roborat actionem. Siquidem longe mihi præſtabilior eſt formæ pulcritudo, quæ conſpici poteſt, quam quæ ſermonis pingitur induſtria: nec non divitiæ, quæ manibus continentur, quam quæ effinguntur ſomno ac ſapientia, quæ non ſermonibus ſplendet, ſed operibus col-

*bus collucet. Intellectus enim bonus omnibus facien-
tibus eam, Scriptura inquit, & non qui predicant
illam.*

Denique quid verbis opus est? Spectemur agen-
do. [*Ovid. 13. Met.*]

O D A III.

In Procuratores flexiloquos, &
rabulas forenses.

N V C L E V S.

*Jus cereum, quo volunt, rabulæ
flectunt.*

Censura nunc tornatiles
Jurisperitos provocat,
Qui, ceu lubet, jus cereum
Torquent, retorquent, vellicant.
Horum ministrant fraudibus
Digesta, Decretalia,
Codex, Novellæ, Rubrica
Dein glossa, lex, paragraphus
Libellus atque replica,
Mox duplica & mox triplica:

Sig

Hic garriendo literas perforat.

Sic lis plicatur litibus,
 Plicasque inexplicabiles
 Plicis plicando complicant,
 Ut explicari postea

Sig

B

Nulla

Nullo queant negotio.
 Tum Baldus atque Bartolus,
 Jason, Cinus, Cujacius
 Durandus & Gomezius,
 Ofascus atque Gailius,
 Mascardus & Menochius,
 Capicius, Calcaneus,
 Zuccardus & Giphanius
 Donellus atque Bossius,
 Cæpolla, Farinacius,
 Connanus atque Accursius,
 Corasius, Costalius,
 Cravetta, Coularruvias,
 Forcatulus, Marsilius,
 Maranta' Matta, Mantica,
 Mornæus atque Mozzius,
 Mudæus & Nuscornius,
 Pagninus, Oldendorpius,
 Pinellus atque Scipio,
 Sichardus & Sigonius,
 Negufantius, Sonbecius,
 Et quis retexat singulos?
 Contentiosa millies
 Vocantur in certamina,

Tot

Tot senſa, quot Capitolia:

Tot jura, quot volumina.

Aſſirmat hoc Coraſius:

Idem negat Coſtalius.

Non continere me queo.

Quin quid novi recenſeam,

Quod forte nuper accidit.

Gnatum educabat ruſticus,

Quem liberalioribus

Fors manciparat artibus.

Hic cum progreſſu temporis

In jure ſic profecerat,

Ut juris utriuſlibet

Doctor creatus publice

Laudem referret maximam.

Novi parentes gaudii

Hic redditurus compotes

In patriam decreverat

Migrare: ſed, ne tædio

Affigeretur temporis,

Si forſitan diutius

Moras ibidem neſteret,

Digeſta ſecum detulit,

Corpuſque juris integrum;

Ut si daretur otium
Quandoque jus evolveret.

Crassum volumen intuens
Pater obstupescit pectore,
Tacitoque secum murmure
Proceritatem suspicit
Et vastitatem codicis;
Gnatumque tandem interrogat,
Quorsum liber conduceret
Tam mole grandi præditus?
Respondet illi filius:
Heus illa, quæ majusculis
Excusa certis literis,
Jus illa verum continent;
Sed illa, quæ minutulis
Excusa cernis literis,
Hæc continent glossemata,
Jurisque strategemata,
Et explicatiunculas
Astutiores suggerunt,
Quibus alicujus optimum
Quandoque jus subvertimus.

Responsa condit pectore
Parens; sed, en, postridie,

Absente

Absente casu filio,
 Et occupato forsitan
 Deambulationibus,
 Manuprehendit forcipem,
 Per singulasque paginas
 Glossas refellit ordine,
 Schedulasque latè sordidis
 Hinc inde spargit ædibus.

Reversus inde filius
 Glossasque sparsas intuens
 Magno furore accenditur,
 Librumque scissum conquerens
 Cum patre valde exostulat.

Et cui subiratus pater
 Responsa reddit talia:
 Heus nate paulum comprime
 Iræ furores efferæ:
 Nuper per hæc glossemata
 Jurisque strategemata
 Hortum venustum perdidi.
 Hinc jure libris ex tuis
 Argutias has flexiles
 Fallaciasque rescidi,
 Ne forte tecta, prædia,

B 3

Pecu-

nte

Pecudes, agros, pecuniam,
Hortosque perdam singulos.

Tu, quisquis es, notabilem
Attende semper regulam:

VITA FORENSES HARPAGOS:

Hi voce sunt qui literas,
Sigilla lingua perforant.

NOTÆ.

LEx, Cicrone teste, *est vinculum civitatis, fundamentum libertatis, equitatis fons, mens, animus, consilium, sententia: & ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege esse non potest.* Imò, teste eodem, in oratione pro Aulo Cæcinna, *Qui jus civile contemnendum putat, is vincula revellit non modo judiciorum, sed etiam utilitatis viteque communis.* Aristoteles lib. 5. de republ. cap. 9. *eos qui leges tollunt, resp. publicas tollere, & lib. 1. Rhet. c. 4. Salutem civitatis in legibus sitam esse asserit.* Hinc Heraclitus dicebat, *cives non minus oportere pugnare pro legibus, quam pro mœnibus.* Quod absque legibus nullo pacto possit esse civitas incolumis, absque mœnibus possit. Laert. lib. 9. cap. 1. *Legibus proposita sunt supplicia vitiis, premia virtutibus:* ait Cicero 2. de Orat. Nimirum

*Quid iristes querimonia,
Si non supplicio culpa reciditur?*

Quid

Quid leges sine moribus
 Vane proficiunt? si neque fervidis
 Pars inclusa caloribus
 Mundi nec Boreæ finitimum latus,
 Duratæque solo nives
 Mercatorem abigunt? horrida callidi
 Vincunt equora navita.

Horatius lib. 3. Oda 24.

Sunt, qui leges aranearum telis adsimiles faciunt, in quas si animal levius aut imbecillum incurrat, hæret, si majus aliquid, perumpit. Vall. lib. 7. cap. 2. Laert. lib. 1. cap. 3.

Hi sunt qui causas protendunt a dhibiti, impediunt prætermitti, fastidiunt admoniti, obliviscuntur locupletati. Hi sunt, qui emunt lites, vendunt intercessionem, deputant arbitros, judicanda dictant, dictata convellunt, attrahunt litigaturos, protrahunt audiendos, retrahunt transigentes, Cass. sup. illud Psal. 73. Irritat adversarius nomen tuum.

Et ibidem: Hi sunt, qui negant civitatibus inducias, mercatoribus nundinas, emptoribus mensuras, reverentiam clericis, originem nobiles, locum prioribus, cunctis jura, distinctis privilegia, quibus nullum genus hominum, ordinum, temporum cordi est.

Et eodem in loco: Hi sunt in conviviiis scurra, in exactiombus harpyia, in colloctionibus bestia, in questionibus statura, ad intelligendum saxei, ad

B †

judicant

uid

judicandum lignei, ad ignoscendum ferrei, ad amicitias pardi, ad facetias ursi, ad fallendum vulpes, ad superbiendum tauri, ad consumendum minotauri. Hi sunt, quorum si nares afflaverit cujusquam rubiginosi aura marsupii, confestim videbis illic oculos Argi, & manus Briarei, & Sphynгарum ungues & perjuriam Laomedontis, Ulyssis argutias, Sinonis fallacias, fidem Polymnestoris, & pietatem pigri leonis adhiberi.

Alanus etiam de conuestione naturæ fidus caudicorum evoluit. Genethliacon tale est: Si quis armatus est pecunia, tanquam loriceis argenteis, torrentis impetum Tulliani, fulgur incursum Hæctorei, robur virtutis Herculeæ, versipellis Ulyssis vilipendit astutias. In tantum enim habendi fames incanduit, ut Dialecticæ muta sit subtilitas, Rhetoricæ languescat civilitas, ubi nummorum perorat pluralitas. Et idem ibidem. Si in aurem iudicis vel advocati susurret pecunia, Orphei lyra, carmen Amphionis, Musa Virgilii, voce pecunie suffocantur. Quid plura? Vbi nummus loquitur, Tulliani eloquii tuba rauescit: ubi nummus militat, Hæctoreæ militiæ fulgura compescuntur: ubi pugnat pecunia, virtus expugnatur Herculeæ: nummus vincit, nummus regnat, nummus imperat universis.

Hinc non abs re Ovid, lib. 1. Amor. eleg. 10.

Turpe reor, miseros emta defendere lingua,
Quod faciat magnas turpe tribunal opes,

De

De istiusmodi rabulis plura qui volet cognoscere, adeat Thomæ Garzoni Piazza universale, Latio sermone olim, nunc vero Germanice nundinis hisce Francofurtensibus autumnalibus editum ubi plurima inveniet. Non me contineo, quin & Cornelii Agrippæ de hac hominum fece iudicium in medium proferam, quod in invectiva ejus de incertitudine & vanitate scientiarum tale est: *Advocatorum ac procuratorum fraudulentissima ars, suasorio cooperimento subdole adornata, hæc est: scire iudicem persuasione demulcere, & ad omne arbitrium uti, scire juribus vel inventis glossis ac commentis, leges quasunque pro libidine fingere & refingere, vel iniquis quibusque divorticulis illas subtefurgere, aut fraudulentam litem prorogare: sic citare leges, ut pervertatur æquitas, sic glossatorum adstruere auctoritatem, ut subvertatur sensus legis, mensque legislatoris: in hac arte plurimum momenti habet, altum vociferari, audacemque, & in litigando clamorosum & improbum esse. Isque habetur advocatorum optimus, qui plures allicit ad litigandum, & promissa spe vincende litis in iudicium impellit, stimulatque impiis consiliis, qui venatur appellationes, quique est egregius rabula, ac iurgiorum author, qui garrulitate ac lingue viribus nihil non possit: sed & quamvis causam, injustam licet, alteri iudiciorum præstigiis præferre, ac vera & iusta isto modo dubia & iniqua facere, justitiamque ipsam*

B 5

Suis

*suismet armis profligare, pervertere, prosternere
apud quos iustitia nihil est, nisi publica merces, ac*

Judex in causa qua sedet acta probat.

*Sed & ea etiam, qua non sunt rerum scilicet priva-
tiones & silentia, precio exponunt. Nam ut nullus
eorum loquitur, nisi ad mercedem, ita nec tacet,
nisi ad premium: exemplum puto Demosthenis,
qui cum Aristodemum fabularum authorem inter-
rogasset, quantum mercedis, uti ageret, accepisset, &
responderet ei, Talentum: At ego inquit, plus acce-
pi, ut tacerem. Causidicorum siquidem lingua tam
damnifica est, ut, nisi vinciatur muneribus, fieri
non possit, quo minus noceat.*

ODA IV.

In Calumniatores ac delatores.

NUCLEVS.

*Melius est, in coruos incidere, quam
in adultores.*

SI quicquid exoptabile
E pectoris sententia
Vellem mihi succedere,
De cordis illud intimis

Expo-

Vinum hic venale proclamat.

Exposcerem recessibus,
 Ut, qui student calumniis,
 Ab arbore ambo pendeant.
 Qui gestat, ore pensilis,

Qui

Qui captat, aure nexilis.

Vix turpius calumnia,
 Detractione tetrius,
 In orbe crimen noscitur;
 Vix usitatus tamen
 Crimen, scelusque notius,
 Quod perpetretur sæpius:
 Non Imperator effugit,
 Non Principes, non Nobiles,
 Non divites, non pauperes,
 Non civici, non rustici,
 Non masculi, non foeminae,
 Vitare possunt lividae
 Aculeos calumniae.

Quin ipsa sæpe turpibus
 Virtus patet calumniis.
 Honore quamvis Cæsarem,
 Labore quamvis Herculem,
 Sapientiaque Socratem,
 Oratione Tullium
 Vincas, tamen calumniae
 Telo peteris noxio.

Sic olim Homerum Zoilus,
 Simonidem Timocreas,

Amphi-

Amphimenesque Pindarum,
 Calumniis gravissimis
 Ausi fuere persequi.

Quid multa? quamvis adforet
 Demosthenis facundia,
 Platonis eloquentia,
 Isocratis dicacitas,
 Tamen nequiret singula
 Calumniæ retexere
 Venena, damna, vulnera,
 Quibus innocentes implicat,
 Miserrimeque conficit.

Quamvis enim mendacia
 Curanda non sint auxie,
 Vetus tamen est dicterium,
 Quod ore semper gestitat
 Calumniatrix rurbula,
 Locumque sæpe reppreit
CALUMNIARE STRENUE:
 Si non nocebunt omnia,
 Saltem nocebunt pleraque.

NOTÆ.

Multi censores sunt calumniæ, pauci osores. Ex
 censoribus, hem tibi unum atque alterum.

Clean-

ni-

Cleanthes.

Κακουργότερον ἔδ' ἐν Δι' ἀβολῆς ἐσί πω.

Λάτρεα γ' ἀπατήρασα τ' πεπεισμένον

Μῖσος ἀναπλάτῃ πρὸς τ' ἔδ' ἐν αἴπον.

Nihil fere tam est malignum, quam calumnia.

*Hac enim ubi clam aliquem à se persuasum
deceperit,*

*Odiūm excitat adversus eum, qui nihil est
commeritus.*

Euripides in Alexandra.

— Λιαβολαὶ δεινὸν ἀνθρώποις κακόν.

Vehemens malum est inter homines calumnia.

Menander.

Οὐδ' ἐν Δι' ἀβολῆς ἐσιν ἴπιπνῶτερον.

Τιῶ ἐν ἔπερω γ' κειμένω ἀμαρτίαν.

Ἄει μέμψιν ἰδίαν αὐτὸν ἐπ' ἀνγκῆς λαβεῖν.

Τὸ δοκεῖν Δι' ἀβολῆς ἔχει μείζω ἢ ποιεῖν.

Nihil est gravius, quam calumnia

Nam quod alteri inest peccatum,

Ceu proprium suscipere necesse est.

Suspiciones majorem pariunt calumniam,

quam ipsa facta.

Athanas. apolog. 1. *Qui lapide, inquit, ictus est, querit medicum: ictus autem calumniae gravius, quam lapides feriunt. Est enim calumnia clava, & gladius, & jaculum incurabile. Sed his veritas*

veritas mederi potest, quae ubi negligitur, vulnera
acerbiora fiunt,

Duplex contra calumniam datur remedium:
hoc dissimulandam, illud vindicandam esse ait.

Prius suppeditat Menander:

Ἥδιον ἔδ' ἐν, ἔδ' ἐ μυσικώτερον

Ἔς ἢ δ' ὠνάδ' λαιδορέμῳ φέρειν.

Ὁ λαιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λαιδορέμῳ

Μὴ παραποιῆται, λαιδορεῖθ' ὁ λαιδορῶν.

Facundior res nulla, nec concinnior

Convitiantem posse quam nobis pati.

Convitia etenim si tibi quis fecerit,

Id dissimula: & ille ipse tunc qui fecerit

Tibi, facta sentiet sibi convicia.

Posterior Basilii, epist. 65. Ad calumnias res-
cendum non est, ne mendacio inoffensum progressum
permittamus, aut eos, qui seducti sunt, damno
inbarere sinamus.

Utrum nunc consultius, priusne an posterius?
Mihi posterius videtur: cum praesertim idem ille
Menander alibi in eandem sententiam pedibus eat,
cujus en tibi Scenarios:

Οὐ δ' εἰ ἀλαβολῆς κατὰ φρονεῖν, ἔδ' ἂν σφόδρ' ἢ

Ψαδῆς ἐπίσαντ' αἰξάνειν αὐτίκ' πνεσ,

Δι' ἔς φυλάττεθ' τὰ τοιαῦτ' ὀρθῶς ἔχθ.

Spernenda non est vel minima calumnia.

Nam plurimi artem illius augenda tenent:

Quos propter illam qui caver, recte facit.

Verum

Veruntamen anceps animi iterum hæreo, jamque
Fere in alterum latus propendo. Alciati Emble-
mate 163. motus, quod adscribere libet:

*Audent flagriferi matula, stupidique magistri
Bilem in me impuri pectoris evomere.*

*Quid faciam? reddamne vices? sed nonne cicadam
Ala una obstreperam corripuisse ferar?*

*Quid prodest, muscas operosis pellere flabris,
Negligere est satius, perdere quod nequeas.*

O D A V.

In milites Thrasones, gloriosos, bla-
sphemos, rapaces.

N U C L E V S.

*Nulla fides pietasque viris, qui castra
sequuntur.*

Qui castra militaria
Exercitusque bellicos
Sequuntur, hos blasphemias
Minasque crudelissimas
Exercitare convenit,
Per sacra, per mysteria,

Per

Hic ferrum mandit.

Per passiones, vulnera,
 Deique per potentias,
 Per grandines, per sidera,
 Elementa, fulmen, fulgura,

LV

C

Per

Per

umque
 mble-
 gietri
 cadam
 is,
 ceas.
 a-
 cano
 pva
 nro
 a
 Mil
 M
 enu

34 NEBUL. NEBULON.
Per turbines, tonitrua,
Per mille tonnas dæmonum,
Et si quid his horrendius,
Jurare oportet strenue.

Hoc asseverant Symbolon
Virilis esse pectoris,
Signumque fortitudinis,
His unum idemque creditur,
Vel pro Deo arma sumere,
Vel militare dæmoni.
Hæc una virtus militum,
Velutque quoddam proprium.

Sui deinde muneris
Et illud esse existimant:
Vastare sacra, persequi
Cives, domos incendere
Igni, stuprare fœminas,
Messes opimas perdere,
Frumenta, plumas, lectulos,
In aerem dispergere,
Furtis equos, pecuniam,
Piceisque quæ fors unguibus
Occurritant, subducere,
Et obviantem quemlibet,

Vel

Vel sit nocens, vel innocens,
Modis scelestis angere.

Hi scilicet sunt milites,
Virique fortes bellici,
Laboris infensissimi
Hostes, amici ignaviæ.

Non militant hi principii
Juris tuendi gratia,
Sed ut rapinam exercent
Majore cum licentia,
Rastrique vitent pondera.

Si forte vino exæstuent,
Latitentre propugnaculis,
Proculre distent fulmine,
Horrenda sumunt cornua
Linguaque vincunt Stentorens
Nihilque ferme sæpius,
Quam ferra pugnos, verbera,
Turmas, phalanges, ordines,
Tormenta, scuta, vulnera,
Mortesque diras intonant.

Ad arma cum concurritur,
In crura corda decidunt,
Horrent, pavescunt, contremunt

Adstantque semi-mortui.

Mox quando odorant verbera,
 Velociores cervulis,
 Pedibus saluti consulunt,
 Fugæque terga præbitant.
 Horum minis qui concidit,
 Hic jure, non injuria,
 Demortuus sonantibus
 Bombis aselli conditur.

NOTÆ.

PHILIPPO olim cum Græcis pugnaturo,
 Diogenes in ejus castra pervenit. Perductus igitur ad Philippum, ac rogatus, num speculator eslet? *Stultitiæ*, inquit Diogenes, *vanitatisque tuæ verus sum speculator, qui cogente nullo, de vita & de regno, velut ad casum aleæ, periclitaturus venis.* Utinam hodie audirent Diogenem, ita loquentem, terrarum principes, qui sæpenumero, nulla urgente necessitate, propriis stimulati affectibus bella cruentissima & plusquam civilia suscipiunt, in magnam suorum perniciem. Exclamem merito cum Horatio lib. Epod. Od. 7. per parodiam:

*Quo quo furentes ruitis? aut cur dexteris
 Aptantur enses conditi?*

Parumne

Parumne campis atque Neptuno datum
 Est Christiani sanguinis?
 Neque hic lupis mos, neque fuit leonibus
 Unquam, nisi in dispar feris.
 Furorne cæcus, an rapit vis acrior?
 An culpa? Responsum date.
 Tacent, & ora pallor albus inficit,
 Mentefque percussa stupent.
 Et cum Virgilio, lib. 1. Georgicorum:
 Quippe ubi fas versum atque nefas: tot bella
 per orbem,
 Tam multa scelerum facies: non ullus aratro
 Dignus honos, squalent, abductis arva colonis:
 Et curvæ rigidum falces constantur in censem.
 Hinc movet Euphrates, illinc Germania bellum:
 Vicina ruptis inter se legibus urbes
 Arma ferunt: sævit toto Mars impius orbe:
 Ut cum carceribus sese effudere quadrigæ,
 Addunt se in spæcia: & frustra retinacula tendens
 Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.
 Belligeramur assidue, inquit Erasmus 4. Apoph.
 cent. 1. gens cum gente colliditur, regnum cum re-
 gno, civitas cum civitate, princeps cum principe,
 populus cum populo, & quod Ethnici quoque fa-
 tentur impium, affinis cum affini, cognatus cum co-
 gnato, frater cum fratre, filius cum patre: denique,
 quod ego sane puto his omnibus atrocius, Christia-
 nus cum Christiano. Et ô cæcitatem mentis huma-

ne! hac nemo miratur, nemo detestatur. Sunt qui applaudant, qui uehant laudibus, qui rem plusquam Tarsaream sanctam appellant, ac principes ultro furentes instigant, oleum, quod ajunt, camino addentes.

Et ibidem: focus & ludus sunt in militia, domos diripere, fama spoliare, virgines rapere, solidas urbes atque oppida incendere: Magna propterea dementia corrumpere, quod retinere non ualeas. Hac scilicet sunt belli decora, profuisse nemini, nocuisse quam plurimis, nullo respectu aut recordatione presidentis mundo Dei. Ut tribus, quod ajunt, verbis totum dicam,

NULLA SALUS BELLO.

Ut majorem etiam belli nauseam tibi creem, Cornelii Agrippæ de hoc iudicium apponere libet, quod tale est in inuectiua de incertitudine & uanitate scientiarum: Hic maximus militum labor est, obsidere civitates, jacere tela, fremere tormentis, admoveere machinas, perfodere muros, concutere turres, occupare moenia, parare incendia, diruere arces, spoliare templa, diripere urbes, subuertere oppida, vastare agros, conculcare leges, adulterari matronas, stuprare uiduas, rapere virgines, cives alios vulnerare, alios incarcerare, alios deportare, alios trucidare. Tota denique disciplina hac, non nisi in hominum pernicie occupata, hunc finem querit, ut famosos urbium eversores,

fores, strenuosque homicidas faciat, transformetque homines in ritus ferarum moresque belluarum. Hinc bellum nihil aliud est, quam commune multorum homicidium ac latrocinium, nec aliud milites, quam stipendiarii, & in reipublica exitium armati latrones, perfossores, raptores, sicarii, fures, sacrilegii, gladiatores, stupratores, lenones, scortatores, adulteri, proditores, peculatores, abigei, aleatores, blasphemii, venefici, parricidae, incendiarii, pradones, piratae, tyranni & ejusmodi. Quos omnes qui uno nomine velit exprimere, dicat milites, hoc est, re vera barbaricas sceleratorum hominum feces, quos mala mens, malus animus ad omne facinus extimulat, quos penes dignitatis & libertatis nomen habet licentiam delinquendi & latrocinandi, undique quarentes, ut noceant, ipsamque innocentiam, veluti mortis quandam imaginem, odientes, omnesque quasi unum corpus sunt, ex patre & genitore Diabolo, cujus illi sunt membra, de quo ait Job: Corpus illius quasi scuta fusilia, & compactum squamis se prementibus: una uni conjungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas, una alteri cohaeret, tenentes se nequaquam separabuntur: assistunt sibi, qui convenerunt in unum adversus Dominum & adversus Christum ejus. Insignia autem militiae sunt non purpura, torques, annuli, tiarae: sed adverso pectore vulnera, & deformata cicatricibus corpora. Exercitium non nisi cum plurimorum,

exitio, doloreque conjunctum, morum, legum ac pietatis pernicies, cum Christo, cum beatitudine, cum pace, cum charitate, cum innocentia, cum patientia ex diametro pugnans. Præmia ejus sunt, gloria nobilitatis, humani sanguinis effusione parta, imperii propagatio libidine dominandi & possidendi, cum multarum animarum perpetua damnatione. Nam cum omnis belli finis sit victoria, nemo potest esse victor, nisi homicida: nemo contra victus, nisi male perierit. Mors igitur militum pessima, malum epitaphium sibi inducente peccato. Qui autem occidunt, iniqui sunt, etiam si justum sit bellum. Non enim propter hoc, sed quia lucri & prædæ gratia militarunt, impii homicidæ in eos, quos male occidunt. Si qui autem juste ab illis perimuntur, ipsi qui occiderunt, in carnificium ordinem seipsum statuentes, nobilitatem hanc commenerunt, cum quo leges alioqui in prædones, raptores & sicarios poenis sevant, tales nomine militiæ habentur nobiles & honesti.

Modernæ militiæ imaginem genuinam, ex probatis historicis Livio, Tacito, & Curtio collectam, & nostro sæculo accommodatam non ut convitium, sed ut medicinam, en tibi habe: & munt duces militem, non legunt. Pecuniola proponitur, tympanum strepit: & ecce coeunt aliquot ipnoti inter se ignorantesq; purgamenta urbium suarum quibus ob egestatem & maxima flagitia peccandi necessitudo est, assueti latrociniis, bellorum insolentes, quorum lingua vana,
 manus

manus rapacissima, gula immensa, pedes fugaces, quae honeste nominari non possunt, honestissima, nullam disciplinae formam, nec extrema quidem ejus lineamenta servantes, lascivientes certatim, inter quos omnia indisposita, temulenta, pervigiliis Veneris, ac Bacchanalibus potius, quam disciplinae & castris propria. Hi nec in procinctu & castris habentur, sed per municipia desides, hospitibus tantum metuendi, effundunt se in luxum, epulas & nocturnos coetus: ibi circumferri merum largius jubent, debellaturi super mensa Alexandrum: suas vires extollere docti, hostium paucitatem contemnere: ceterum galeati lepores, & quibus ut ad populandos finitimorum agros, testaque urenda, & capienda pecora, aliqua vis sit, ita in acie & signis collatis nulla vis est, nec in victoria eis decus, nec in fuga flagitium. Ut omnia paucis: Exercitus lingua, quam manu, promptior, praedator est sociis, & ipsi hostium praeda.

Aurelianus olim, cum à vicario suo literas accepisset, quibus efflagitabat, quomodo res inter exercitus gerenda esset, statim rescripsit hunc in modum: Si vis tribunus esse, imo si vis vivere, manus militum contine. Nemo pullum alienum rapiat, ovem nemo contingat, uvam nullus auferat. Sic Vopiscus in Aurelio.

At, bone Deus, quid nostro hoc seculo prius aut potius queramus? Proh quanta flagitia, quanta

C S

scelera

scelera in bellis non perpetrantur? *Vt* (quod Ludovicus Vives in epist. ad Henric. VIII. Angliæ regem scribit) *hoc demum videatur esse, vere ac germane militare, nihil arbitrari equi ac boni propter se esse sancitum, nullo se juri esse subditum, se in vagina leges omnes cum ferro gestare: quicquid conscelerato animo collibuerit, id solum esse jus & æquum.* Adeo milites nostri, sive quo eant, sive redeant, furantur, rapiunt, constuprant, pulsant, abigunt pecora, pertusis vasis sinunt effluere vinum. *Quid multis?* Crudelius tractant suos quam hostes. Et hoc hodie, si superis placet, appellatur jus militare, & ad hæc connivent principes. Lucanus lib. 10. bell. civil. multa paucis comprehendit:

Nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur:

Venalesque manus: ibi fas, ubi maxima merces.

Sed cheu!

— *quis talia fando*

Temperet à lacrymis?

1. *Aeneid.*

Verum hæc haud ideo dicta sunt, quasi omnem omnino militiam iniquam esse contendere ausim. *Militare enim, inquit Augustin. de verbis Domin. non est delictum, sed propter prædam militare, peccatum est.* Imo, quod Cicero testatur pro Muræna. *Rei militaris virtus præstat cæteris virtutibus: omnia*

omnia nostra studia, & hac forensis laus & industria latent in tutela ac presidio bellicae virtutis: & simul atque increbuit suspicio tumultus, artes illico nostrae conticescunt. Omnia denique, quae sunt in imperio, in statu civitatis, ab iis defendi & firmari putantur, qui militari virtute antecellunt.

Et in eadem Oratione: Multo plus adfert dignitatis res militaris, quam juris civilis gloria. Vigiles tu de nocte, ut tuis consultoribus respondeas: ille vero, quo intendit, mature cum exercitu perveniat. Te gallorum, illum buccinarum cantus exuscitat. Tu actionem instituis, ille aciem. Tu caves, ne tui consultores, ille, ne urbes aut castra capiantur. Ille tenet & scit, ut hostium copiae tu, ut aqua pluviae arceantur. Ille exercitatus est in propagandis finibus, tu in regendis.

Veri militis requisita paucis coarctat Veget. lib. 7. de re militari: *Juventus*, inquit, cui defensio provinciarum, & bellorum fortuna committenda est, & genere, si copia suppetat, & moribus debet excellere. *Honestas* enim idoneum militem reddit: *verecundia*, dum prohibet fugere, *victorem*. Inutiles autem omnino sunt gloriosi illi *Theasones*, qui lingua quidem & minis uno ictu sexcentos profligare sese posse jactant, quibus autem ubi ad pugnam & pugnas deventum est, secundum Homericum illud,

— Ἄραϊ ποσὶ καί πεσε θυμὸς,

In pedes mens decidit imos.

Erasmus

Erasmus hos *pisciculis similes* esse ait, qui vocantur *gladioli*: quippe qui gladium quidem haberent, cor autem non haberent. Paucis Virgil. lib. 4. *Æneid.*

Degeneres animos timor arguit.

Cæterum de requisitis veri militis differentem vide I. Lipsium, *Politicor.* lib. 5. cap. 7. 8. 9. & Althusium *Polit.* cap. 34.

O D A V I.

In adultores Chamæleontéos.

N V C L E V S.

Adulator cum laudat, pungit.

Q U I mel ferunt in oribus,
Sed fel gerunt in cordibus.

Hi sunt in orbe plurimi.

Quocunque ocellos missitas,

Sedem sibi firmissimam

Defixit hæc astutia.

In Curiis, Ecclesiis,

Scholis, & aulis Principum,

Inter viros celsissimos,

Cives, & inter rusticos.

Paucis,

Hic barbam nectit stramineam.

Paucis; ubique gentium
 Viri morantur duplices.
 Aquas humentes porrigunt,
 In corde flammam apparant,

Quod

ucis,

Quod ore poscunt, pectore
 Quam maxime fastidiunt.
 Hoc orbis est nunc proprium.
 Verbis medelam suggerit,
 Factis venenum porrigit.
 Hoc dicit, illud cogitat,
 In ore, Te juvet Deus:
 In corde, Tollat Cerberus.

Si forsan obviaveris,
 Heus, Frater, inquit optime:
 Cum paulo post recesseris,
 Calumniator pessime.

Hic scilicet contortili,
 Barbam plicare stramine
 Fumosque novit vendere,
 Et crocodili lacrymas
 Oculis dolosis fundere.

Hæc scilicet, nasutuli
 Quod dictitant homunculi,
 Civilis est prudentia,
 Et laude digna maxima,
 Tacere, quæ quis cogitat,
 Et cogitare, quæ tacet.
 Picem vocare candidam,

Nivem-

Nivemque nigram dicere!

Si digna qui vis præmia
Factis meretur propriis,
Vos milleformes Prothei,
Cum sitis ore duplices,
Os promeritis undique
Grandi refertum stercore.

NOTÆ.

T *Urpe est*, inquit Seneca in epist. ad Lucil.
aliud loqui, & aliud sentire. Homerus vehe-
mentius in huiusmodi nebulones, duplici præditos
pectore, invehitur in Iliad. 9.

Ἐχθρὸς γὰρ μοι κείνῳ ὁμῶς αἶδαισιν πύλυσιν,

Ὅς χ' ἕτερον μὲν κέειν ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ βαΐζει.

Hoc est:

*Exosus enim ille mihi, velut inferorum porta,
Qui aliud quidem occultum habet in mentibus,
aliud vero ore profert.*

Sic Plautus in Asinaria:

Pro monstro est, quando, qui sudat, tremat.

Nostro certe nunc hoc seculo tam late serpsit
contagio hæc, ut tota hominum ferme omnium
universitas malo hoc, ceu lue quadam pestilentif-
sima, infecta merito dici possit. Ita nunc omnis
candor, fidesque omnis exulat. Vix millesimum ex
homi-

hominum pectore provenit verbum. Omnia
ficta, omnia sub caritatis specie fucata, vereque
γλυκῆ πικρὰ sunt, hoc est, dulcia-amara. Dulcia
quidem externa simulatione: amara autem & vene-
nosa interno recessu.

Bellum in hunc sensum est epigramma, quod
addo:

*Non aliud genus est hominum tam vulnere dirū,
Non telis Scythicum letiferis celebrare:*

*Os pingui, quam quod butyro mollius effert,
Verbaq; depromit lenius ipso oleo:*

Intus sed toto meditatur vulnera corde,

Qua jaculis Scythicis asperiora facit.

At locus dandus erat Phocylidis monito:

Μὴδ' ἕτερον κἀδὲν κρυφίῃ νόον, ἀλλ' ἀγορεύων.

*Noli aliam occultare in corde sententiam,
& aliam proferre.*

O D A VII.

In proditores ac delatores.

N V C L E V S.

Nil proditore turpius.

Sic est: Judas proditor
Scelus patravit pessimum,

Quod

Hic macello innocentem offert.

Quod innocentem perdidit,
 Crucique Christum tradidit.
 At ille nummos interim,
 Sui furoris præmium.

D

A Pha-

A Pharisæis rettulit.

At proditores millies
Nunc nequiores rescias,
Qui non verentur, candidos
Plane, virosque innoxios
Gratis macello dedere,
Suique nullum criminis
Efflagitare præmium.

Istud profecto dixerim,
Judas adhuc si viveret,
Tantamque furum cerneret
Redivivus impudentiam,
Locum tueri proditor
Vix, credo, posset infimum.

At hi magistri fraudium,
Hi proditores, lanii,
Hostesque sanguinarii,
Tam sunt in arte callidi
Ut subdolas fallacias
Omnes ad unguem noverint:
Licetque sint nequissimi,
Tamen antecellunt omnibus,
Primasque semper occupant,
Et lautiores regibus

Plerum-

Alerumque vitam ductitant.

Judas, abominabili
Tandem piaculo cognito,
Tanto metu prosternitur,
Exosus ut sibi ipsemet,
Ductusque pœnitundine
Animam scelestis faucibus
Suspendio præcluserit.

At hi cachinnos excitant,
Cum quem macello destinant,
Nihilque de suspendio
Parumve sudant anxii.

Sed cum suprema iudicis
Olim die novissimo
Feretur (oh) sententia,
Tunc laniorum turbula
Orci macella perpetim
Subibit infernalia,
Suæque sumet congrua
Crudelitatis præmia.

N O T Æ.

DE Iuda Hieronymus in Epist. ad Rust. *Judas,*
ait, *de Apostolatus fastigio in proditionis*
Tartarum labitur, nec familiaritate communi, nec

intinctione buccella, nec obsequii gratia frangitur, ne hominem tradat, quem filium Dei noverat. Et Ambrosius in Matth. cap. 26. Instrumento pacis mortem irrogat: servus dominum, discipulus magistrum sic prodit; quasi, inquit, per instrumentum pacis perimis ipsam pacem, de osculo machinavis ipsam proditionem.

Prægrande hoc vitium Franciscus Petrarca etiam perstringit Dialog. 80. quem integrum vide. Non procul à fine hæc, quæ sequuntur, extant: *Nil scelestius proditore, nil turpius sol videt, cuius obscenitas tanta est, ut & qui artificio ejus egent, execrentur artificem, & qui caterorum scelerum famam querunt, hujus infamiam reformident.*

Tanto scilicet odio semper proditionis vitium laboravit, ut nemo non omnibus illam diris execrationibusque devoverit. Exemplo nobis sunt ex priscorum Romanorum documentis Camillus & Fabricius, quorum alter Faliscorum, quos octennali obsidione jam successu irritò presserat; pueros à magistro per deambulationis speciem eduçtos, sibi que, tanquam certam victoriæ spem, traditos accipere noluit, turpem hunc proditorem averſatus, vincetum nudatumque terga, adolescentulis, verberibus in urbem agendum tradidit; teste Livio lib. 5. Alter autem commoda itidem proditionis oblata occasione, proditorem omnino respuit atque detestatus fuit: *Hic, inquit, est ille Fabricius, qui*
diffici-

difficilius ab honestate, quam sol à cursu suo, averti possit. Sexcenta proditionis exempla qui cognoscere avert, adeat Theatrum Philosophicum Ravisii Textoris pag. 575. & seqq. ubi voto ipsius abunde satisfiet.

O D A V I I I .

In pollicitatores grandiloquos.

N V C L E V S .

Pollicitis dives quilibet esse potest.

Sic orbis usus obtinet,
 Stylusque nostræ curiæ:
 Spondere montes aureos,
 Et pauculos arenulæ
 Pulvisculos exolvere:
 Grandes equos promittere:
 Pullumque aselli reddere:
 Magnum vovere cereum,
 Qui quantitate populum
 Malumve vincat nauticum,
 Deinde vix minutulam
 Offerre sebi tedulam.

D 3

Sig

Hic in taleam loquitur.

Sic omnis (heu!) evanuit
 Candor, fides, integritas,
 Honestitudo, veritas,
 Æqui bonique gratia.

Sic

Sic fallit hospes hospitem,
 Et venditorem venditor:
 Sic servus herum decipit,
 Herusque ludit servulum.

Nil veritati consonum
 Totum per orbem visitur.
 Fidesque tuta nullibi:
 Sed cuncta vel crassissimis
 Referta sunt mendaciis;
 Vel hercle callidissimis
 Connexa sunt fallaciis.

Sic GARRIUNT IN TALEAM,
 Qui verbulis ditissimi,
 Factisque sunt pauperrimi:
 Quibus usitatum est dicere:
*Est polliceri nobilis,
 Servare pacta rustici.*

N O T Æ.

C V M Leostenes civitatem Atheniensium, ad bellum impulisset, magnificis spebus ad nomen libertatis ac principatus erectam: Phocion illius verba dicebat esse cupressis similia, quæ sublimes cum sint ac pulcræ, fructum non habent. Nihil profecto dici potuit accommodatius in sermonem

Splendide magnificeque pollicentem, sed infrugiferum: quemadmodum cupressus arbor sublimi compositoque in conum vertice, procul egregium quiddam polliceri videtur, cum vix tamen ulla sit sterilior. Hinc in proverbium abiit CHARETIS POLLICITATIONES, αὐτὸς χαίρει & ὑποχέεται, de illis dici solitæ, qui Charetem Athenientem æmulati, multa facile ac benigne promittunt, juxta illud Nasonis, 1. Art.

Promittas facito: quid enim promittere ledit?

Pollicitis dives quilibet esse potest.

De istiusmodi pollicitatoribus Terentius etiam in Andria act. 4. scen. 1.

In denegando modo queis pudor paululum adest:

Post ubi tempus promissa jam perfici,

Tum coacti necessario se aperiant,

Et timent, & tamen res premit denegare.

Ibi tum eorum impudentissima oratio est:

Quis es tu? quis mihi es? cur mea tibi?

Heus, proximus sum egomet mihi: at tamen ubi fides?

Si roges, nihil pudet. hic, ubi opus est,

Non veretur: illic, ubi nihil opus est, ibi verentur,

Notare autem debebant isti homines illud Pythagoræ, qui, *Age*, inquit, *res præclaras, nihil magnifici interim promittens*, (Teste Stobæo serm. de virtute) æmulati hæc in parte morum arborem, quæ dicitur proverbiali ter sapientissima arborum. Nam
ultima

ultima flores producit, prima vero vel imprimis
 fructus: Ita non est diu antea ostentandum, quid
 possimus, vel velimus, tarde potius est promitten-
 dum, & mature tunc præstandum. Et elegans de
 hac materia dictum est Stobæi lib. de moribus:
*Præquam promittas, delibera: & cum promiseris,
 facies: prius si negaveris, fecisse postea fallere est.
 Id ergo agas, ut nequis merito tuo te oderit.*

Coronidis loco epigramma Jacobi Billii, quod
 in Anthologia ejus extat, de Dei ac mundi pollici-
 tationibus, annecto:

*Vt mundus, sic sunt mundi promissa, quod ipse
 Promittit, fictum est, fictus ut ipse quoque est.
 Vt Deus est, sic sunt bona, quæ promittit, & offert:
 Certus ut est, certas sic dare novit opes.
 Quam nos levi igitur! Certo non fidimus: illi
 Fidimus at contra, quem dare verba juvat,
 Sic sumus huic similes, quem spe deludit inani
 Perdix, dum pullis consulit ipsa suis.*

D S

ODA

O D A IX.

In Scholasticos plumigeros vanaque eru-
ditionis opinione inflatos.

N U C L E U S.

*Non pluma, non vestis, sed ars stu-
diosum facit.*

FEx nunc iners scholastica
Prodire tandem in publicum,
Suisque dignum fraudibus
Locum subire quæritat.

Sic ordo namque postulat.

Non, ora centum si forent,
Linguæque multo plurimæ,
Sat hercle possem commode
Scholasticorum subdolas
Fallacias exponere;

Non, Argus etsi viveret,
Posset suis ocellulis
Videre, vel perquirere
Astutias scholarium.

Veruntamen conabimur

Præ-

*Hic artes simul omnes cum sac-
culo devorat.*

Præstare, quantum possumus.
Vix regulam syntaxeos
Primam cerebro condidit:

Vix

Præ-

Vix ora pugnis rubida,
 Nudumque virgæ podicem
 Subduxit, ecce, grandibus
 Tumidisque fervens æstibus
 Incedit, atque virgei
 Caligas doloris conscias
 Abominator pessime,
 Natibusque splendidissimas
 Adaptat atque amplissimas.
 Latus deinde debile
 Ensi coaptat maximo,
 Quo sicut æquilibrium
 Innititur, majusculo
 Ne forte raptus ventulo
 In saxa dura concidat,
 Capitisque multam sentiat.
 Mox cristulas in pileo,
 Mox cristulas in pectore
 Fastu superbus erigit,
 Crurique subligaria
 Hinc inde nectit pendula,
 Quibus supervacaneum
 Vento creet negotium,
 Muscæque punctiunculas

A cruro

A crure diras arceat.
 Rosas deinde calceis
 Subinjicit latissimas,
 Existimes ut vaccei
 Par esse grande stercoris.
 Demum his onustus næniis
 Lares relinquit patrios,
 Vitamque cordialibus
 Academicam suspiriis
 Optat, capessit, incipit.
 Quid multa? talem se gerit,
 Ut vel referre tædeat.
 Non literis, non artibus
 Navat, operam sed helluo
 Noctes diesque perbibit,
 Stertit, librosque murium
 Corrosioni subjicit.
 Tandem vacivus nummulis,
 Ægrotus in marsupio,
 Multo domum revertitur,
 Quam quondam abhinc recesserat,
 Effectus imperitior,

Hæc veritati congrua
 Vel illud esse comprobet,

Quod

Quod forte nuper contigit.

Academiam subiverat

Fors rusticelli filius,

Et plurimum pecuniæ

Pro more ibi consumserat.

Tandem reversus ad patrem,

Vitæque agrestis immemor

Vestus agebat splendidos.

Sumtus parens non immemor,

Quem filio suggesserat,

Examinare commodo

Illum volebat tempore,

Cum, stercorandis arvulis,

Fimis onustum redderet

Plaustrum, rogabat filium;

Quali Latini nomine

Illud solerent dicere,

Quod tres haberet cuspides,

Et quo fimum sustolleret?

Mox ille: MISTGABELIUM.

Sed quomodo istud alterum,

Stercus revellens funditus,

Geminoque dente præditum?

Respondet ille: KARSTIUM.

O im-

O impudentem SCHELMIUM!
 Parens subinfert illico,
 Vix me scelestè, contines,
 Quin huncce MISTGABELIUM,
 Grandemque sumam KARSTIUM,
 Tuumque nequam SCHWARTIUM,
 Crassumque SCHELMIRUCKIUM
 Modis acerbis dedolem.

Vix eloqui desiverat,
 Natum fimeto destinat,
 Et, quem putarat Musicum,
 Nunc mandat esse rusticum.

N O T Æ.

PLerique in eo Philosophi, & quicumque illis ac-
 censentur, viri eruditi consentiunt, scientias at-
 que artes, homini nonnihil dignitatis adferre, ita ut
 sæpenumero ultra humanitatis limites in Deorum
 beatorum choros eum referre possint. Hinc infinita
 illa & innumera scientiarum præconia, quibusquis-
 que eas artes atque disciplinas, in quibus jam diu-
 turno usu animi sui vires exercuit atque exacuit: non
 minus exculto, quam prolixo sermone omnibus
 aliis conatur anteferre & vel supra ipsos cælos at-
 tollere. Num rectè ita sentiant, nolo ego, viribus
 quippe impar, judicare. Negat profectò Cornelius
 Agrippa,

Agrippa, & strenuè quidem negat. Nam (ait) prout artes & scientiæ illæ in alium atque alium incidunt, alios etiam atque alios effectus producant. Si in malum quempiam inciderint, mirum nisi magis noxiæ fuerint, illumque ex malo multo reddiderint deteriorem; ut perversum Grammaticum, vaniloquum Poëtam, mendacem historicum, rhetorem palponem, dialecticum litigiosum, sophistam fallacem, lascivum Musicum, astronomum superstitiosum, physicum absurdum, portentosum Metaphysicum, ethicum morosum, iniquum Politicum, Juridicum flexiloquum, Medicum ineptientem, Theologum ἐπερόδοξον & contentiosum. Quid multis? A primis statim initiis, cum pueris infundi atque instillari cœperint, mores eorundem plerumque mutant in deterius, & cum nequam prius fuerint, multo deinde evadunt nequiores. Quod si etiam in non tam malum, sed stultum aliquem incidant, nihil illo insolentius ac inopportunum magis. Nam præter id, quod illi de cognata stultitia superest, tuetur illum doctrinæ autoritas, habetque literarum instrumenta, quibus suam defendat amentiam, quibus cæteri stulti carentes mitius insanunt, quemadmodum de Rhetore ait Plato: *Nam quo erit (inquit) ineptior atque indoctior, hoc plura narrabit, imitabitur omnia, nihilque indignum se putabit.* Nihil igitur exitialius, quam cum ratione insanire, merito videri potest; atque adeo artes omnes atque scientiæ,

cum

cum deteriores plerumque sectatores suos faciant,
exterminari atque eliminari debent.

Errat autem Agrippa grandem errorem, & igno-
rat crassa ignorantia. Quis enim vinum ob temu-
lentiam meam culpet? Quis aurum propter fu-
rem? Quis ensen propter latronem? Non terra
vinum eam ob causam producit, ut isto ad vomitum
usque me ingurgitem. Non aurum ideo in usu est
humano, ut fures faciat. Non ensis ideo efficitur,
ut latronibus adjumento sit. Sic nec artes ideo
perdiscuntur, ut nequitia eo majori & acutiori
solertia possit exerceri, sed imo, ut iis mediantibus
omnibus ista è locis possit expelli atque arceri.

Quod juvenes studiis dediti aliis plerumque
sunt petulantiores ac peiores, quis adeo amens, ut
artibus illud adsignet? Nimirum.

Imberbis juvenis tandem custode remoto

*Gaudet equis, canibusque & aprici gramine
campi:*

Cereus in vitium flecti, monitoribus asper.

Hi igitur defectus artium atque scientiarum ad-
miniculo sunt corrigendi, quandoquidem, Poëta
teste,

— didicisse fideliter artes

Emollit mores, nec sinit esse feros.

Et, Seneca suffragante,

Quo quisque indoctior, eo est humanior.

Versa autem vice,

E

Quo

Quo quisque indoctior, eo est impudentior.

Cæterum de moribus modernorum quorundam Scholarium usitatis qui notitiam parare sibi volet, subeat Amphitheatrum Joco-serium Casparis Dornavi, in disputatione de Natura Pennalium, ubi materiam ridendi largissimam inveniet.

Vitanda vero cum primis est juventuti, literis & artibus deditæ, superbia, de qua Franciscus Petrarca dialog. 41. de discipulo indocili ac superbo, verissime asserit: *Superbia hostis ingenii est dumque subesse dedignatur, et discere negligit discipulus, insolens agre manum ferula subiuciet, doctrinæ animum, reprehensionibus aurem, collum iugo. Nimirum sicut tumor oculorum visui, ita tumor animi ingenio nocet: ut disciplinis aditus fiat, comprimenda est omnis elatio.* Qua de re eleganter etiam Ovid. 1. Art.

Phillyrides puerum citharæ præfecit Achillem,

Atque animos molli contudit arte feros.

Qui toties socios, toties exterruit hostes,

Creditur annosum pertimuisse senem.

Quas Hector sensurus erat, poscente magistro

Verberibus iussas præbuit ille manus.

Ausonii etiam consilium locum reperiat, quod Eidyll. 5. suppeditat:

Disce lubens, tetrici nec præceptoris habenas

Detestare nepos, nunquam horrida forma ma-
gistri,

Ille

Ille licet tristis senio, nec voce serenus
 Aspera contracta minitetur iurgia frontis.
 Nunquam immanis erit, placita assuetudine
 vultus

Qui semel imbuerit, rugas nutricis amabit,
 Qui refugit matrem, pappos, aviasq; trementes
 Anteferunt patribus seri nova cura nepotes,
 Sic neque Peliden terrebat Achillea Chiron
 Thessalico permixtus equo nec pinifer Atlas
 Amphitryoniaden puerum, sed blandus uterq;
 Mitibus alloquiis teneros mulcebat alumnos.
 Tu quoq; ne metuas, quamvis schola verbere multa
 Ingrepet, & truculenta senex gerat ora magister.
 Degeneres animos timor arguit: at tibi consta
 Intrepidus, nec te clamor, plagaq; sonantes,
 Nec matutinis agitez formido sub horis,
 Quod sceptrū vibrat ferule, quod multa supellex,
 Virgea, quod mollis scuticam pratexit aluta,
 Quod fervent, trepido subsellia vestra tumultu.
 Pompa loci, & vani fugiatur scena tumoris.

De scholarum utilitatibus atque commodis,
 quin & amplissimæ & præstantissimæ sint, nemi-
 nem puto esse qui dubitet, cum ad veram religionem
 conservandam, & ad posteros propagandam, mo-
 res & vitam hominum probe informandam, & ar-
 tium liberalium cognitionem comparandam ma-
 xime omnium inserviant. Certe qui scholas è mun-
 do exterminandas statuit, idem facit ac si solem cœ-

lo deturbari jubeat. Vide de hac re Joannem Althufium Politic. cap. 9. them. 38. 39. 40. Bartholomæum Keckermannum in Systemate Politic. Casmannum in vita Politica, & Matth. Stephanum lib. ult. de jurisdictione.

O D A X.

In adultores ac delatores.

N V C L E V S.

Adulator niger est: hunc tu caveto.

Qui vela venti turgida
 Quocunque novit tempore
 Accommodare flatibus,
 Et ex eodem frigidum
 Calidumque flare gutture,
 Et ille ad hoc collegium
 Nequissimorum pertinet.

Hunc si quis in consortium
 Suum recepit, illico
 Illius appetitibus
 Inservit atque nutibus,
 Et sub figura pharmaci

Lethale

*Hic victum amictumque assentando
queritat.*

Lethale mulsum suggerit.
Rides; cachinnos excitat.
Ploras; gemit suspiriis.

E 3

Sudas;

thale

Sudas; calore diffluit.
Fruges; rigescit frigore.
Dormire vis; jam somniat.
Furis, tumultus excitat.
Irasceris; torvum videt.
Sermocinarius; cæteris
Altum imperat silentium.
Lætaris; instat plausibus,

Quod si tuis inhæserit
In palliis pulvisculus,
Pilusve, vel quid sordidum,
Manu revellit, subdola
Barbamque dextra vellicat.
Omnes colores suscipit,
Soliis albi nescius
Coloris, atque rubidi:
Semperque ceu mutabilis
Reciprocatur Chamæleon.

Si quid pusilli criminis
Commilito patraverit,
Mox heri ad aures portitat,
Et, quam potest, conviciis
Exaggerat gravissimis,
Cum millies scelestior,

Furca-

Furcaque multo dignior,
 Meritus sit ipse literam
 Referre longiusculam.

Heus, qui sapis, Gnathonibus
 Et aurium multatoribus
 Invisus istis abstine,
 Proculque abactos ultimis
 Jube exulare finibus.

N O T Æ.

Sic mores ferunt assentatoris.

— *Rides? majore cachinno
 Concutitur: flet, si lacrymas conspexit amici,
 Nec dolet: igniculum brumæ si tempore poscas,
 Accipit Endromidem: si dixeris, æstuo, sudat.*

[Juvenalis Sat. 3.]

*Quid, quod adulandi gens prudentissima laudat,
 Sermonem indocti, faciem deformis amici,
 Et longum invalidi collum cervicibus equat.
 Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.
 Miratur vocem angustam, qua deærius nec
 Ille sonat, quo mordetur gallina marito.*

[Idem ibidem.]

Simile est Martialis Epigramma lib. 12. in
Pontilianum:

ε +

Men-

rca-

Mentiris, credo: recitas mala carmina, laudo:

Cantas, canto: bibis Pontiliane bibo.

Pedis, dissimulo; gemma vis ludere, vincor:

Res una est, sine me quam facis, & taceo,

Nil tamen omnino praestat mihi mortuus, inquis:

Accipiam bene te: nil volo, sed morere.

Terentius in Eunucho suo sic suas ipsius laudes decantantem inducit Gnathonem:

*Omnia habeo, nec quicquam habeo: nihil cum est,
nihil desit tamen,*

*Est genus hominum, qui esse primos se omnium re-
rum volunt,*

*Nec sunt: hos sector: hisce ego non paro me, ut ir-
rideant:*

*Sed his ulro arrideo, & eorum ingenia admiror
simul.*

*Quicquid dicunt, laudo: id rursus si negant,
laudo id quoque:*

*Negat quis, nego: ait, ajo: postremo imperavi ego-
met mihi*

*Omnia assentari. Is quaestus nunc est multo u-
berrimus.*

Exemplum istiusmodi assentatoris exhibet fabula illa, quam Joachimus Camerar. lib. fabula p. 98. recenset.

*Aegrotus enim quidam à medico suo interroga-
tus, quo pacto prateritam noctem peregisset? respon-
dit, se admodum sudasse. Hoc, inquit Medicus,
bonum*

bonum est. Postridie reversus, & similiter percontatus agrotantem audivit, horrore fuisse ipsum vehementi concussam; Et hoc ipsum, Medicus inquit, bonum est. Tertio sciscitatus, quomodo haberet, cognovit, intercutem effusam affligere hominem. Sed & hoc bonum esse dixit. Digresso Medico, accessit ex amicis unus agrotum, & quid sit, inquit, & quo in loco sunt res tue? Optimo, inquit agrotus. Nam multitudine bonorum fere extinguor.

Epimydon fabulae hujus ab Hieronymo accipe, qui in epist. ad Rusticum, Ne credas, inquit, laudatoribus tuis, imo irrisoribus aurem ne libenter accommodes, qui, cum te adulationibus foverint, & cum te impotem mentis effecerint, si subito respexeris deprehendes post te colla incurvari, aut manus auriculas agitari asini, aut astuantem canis protendi linguam.

O D A XI.

In Sacrificulos, monachos, monialesq;.

N V C L E V S.

Preces sub lingua nate irritae.

SI non aberro, pectoris
Nec deviat sententia,

E S

Monia-

Hic sermonem è cava profert olla.

Monachos rudes, & cœlibes
 Contenderem potissimum
 Huc pertinere virgines;
 Et quos ob imperitiam

Miscel-

Misellulos fraterculos
 Vocamus ignorantiaë,
 Qui propter assuetudinem,
 Longo frequentem tempore,
 Ædes sacratas visitant,
 Ut repleant sedilia,
 Vel mussitantes invicem
 Linguaë Latinaë voculas
 Inane murmur proferant,
 Quod nec rudis plebeculaë
 Phalanx, nec ipsi intelligunt.

Preces, ab ore sæpius
 Effutiunt: at interim
 Aut in popinis pectore
 Versantur, aut in balneis,
 Vel, quid rogarint, nesciunt:
 Et scire, quaëso, quomodo
 Vel mente possent assequi,
 Cum nullus horum stipitum
 Linguam Latinam noverit.

At qualis efficacia
 Potest precum esse talium,
 Quas ore natas extimo
 Fert corde lingua nescio?

Sto

Sic qui receptant nummulos,
 Ubi nulla eorum copia:
 Et qui capillos vellicant,
 Ubi intuentur obsitum
 Lata caput calvedine:
 Quique aucupantur gaudium,
 Ubi corda mœror occupat:
 Qui se paratos offerunt
 Prius, ac rogantur: singuli
 Hunc pertinent ad ordinem,
 Qui concavis è vasibus
 Et testulis inanibus
 Novere verba promere.

NOTÆ.

Plus, inquit Augustinus, placet Deo latratus
 canum, mugitus boum, grunnitus porcorum,
 quam cantus clericorum luxuriantium. Etenim
 (quæstio est Isidori lib. 3. de summ. bon. cap. 8.)
 Quid prodest strepitus labiorum, ubi cor est mu-
 tum? Sicut enim vox sine modulatione est quasi
 vox porcorum, sic oratio sine devotione, est quasi
 mugitus boum. Talesque preces sub lingua natæ
 dicuntur, pectore illarum prorsus ignaro. Non se-
 cus, ac si quis ex olla vacua sermones promere au-
 sit;

fit; quod Germani in proverbio dicunt? **Ausz
einem holen Hasen reden.** Quemadmodum
autem frumentorum granula, telluris tantummodo
superficie iniecta, exarescunt, nullumque fructum
proferunt, nisi occando sulcandoque subigantur so-
loque condantur: Ita preces sub lingua natae, oreque
solo, inscio corde, effutitae, effectu carant, nisi æ-
rumnarum miseriarumque mole depresso pectore
proficiscantur.

*Non, inquit Chrysostom. super Matt. cap. 6.
voce clamosa pulsandus est Deus, sed conscientia
recta placandus; quia non est vocis, sed cordis au-
ditor. Sic Isidorus, quem paulo ante allegavi,
eodem in loco: Oratio cordis est, non labiorum:
neque enim verba deprecantis Deus intendit, sed
orantis cor adspicit. Melius est, cum silentio orare
corde sine sono vocis, quam solis verbis sine intuitu
mentis.*

Precum autem devotarum quamnam requisita
sint, brevissime docet Cassiodorus super Psalm. 16.
ubi ait: *Ipsius est oratio perfecta cuius & causa
clamat & lingua, & actus, & sermo, & vita, &
cogitatio. Multum scilicet (teste Beda, de templo
Salomonis) juvat orationis puritatem, si in omni
loco vel tempore nos ab actibus temperamus illicitis:
si semper ab otiosis sermocinationibus auditum pa-
ruer castigamus & linguam: quaecumque enim sa-
pius agere, loqui vel audire solemus, eadem necesse
est*

est sepius ad animum, quasi solitam propriamque
 recurrant sedem: & sicut sues volutabra sive pa-
 lustria, columba limpida solent frequentare fluentia,
 ita cogitationes puram mentem immunde pertur-
 bant, castam spirituales sanctificant. In eundem
 Ensum est epigramma meum, quod addo:

Sit persona tibi triplex bene nota roganti,

Devoto quoties fundis ab ore preces.

*Prima sit hæc, ad quam pia vota feruntur, &
 ille est,*

Qui freta, qui terras, qui regit astra, Deus.

Alteramox, à qua pia vota feruntur, & ille est,

In Christum fidei robore nixus homo.

Tertia sit, per quam pia vota feruntur, & ille

Est intercessor Christus homo atque Deus.

Audoënus, Martialis meus, uno Disticho omnia
 comprehendit:

Sit puram pectus, domus oratoria, lector

Spiritus, & mundum cor, manuale precum.

ODA

O D A XII.

In exaggeratores censorsque immo-
dicos delictorum.

N V C L E V S.

Camarina non movenda.

Vix absolutum colligi
Nequam potest consortium,
Si non huic accesserit
Conglutinatus ordini,
Qui scit laboriosius
Merdam movere sordidam,
Colare, cribro subdere,
Mox perforare, pungere,
Modisque mille vellere,
Atque his odorem motibus
Creare foetidissimum.

Hic, quæ vetustas tabida
Vel ante centum secula
Oblivioni tradidit,
Et jam diu longissima

Dele.

Hic merdam cribrando movet.

Deleverit præscriptio,
 Orco reducit infimo.
 At posteaquam stercoris
 Fœtor per omnes iverit

Hinc

Hinc angulos, & pervio
 Nares odore impleverit,
 Tunc callidis argutiis
 Se litibus subducere
 Novit, velut qui turbidam
 Non reddidisset guttulam,
 Et crebrius nil quam suam
 Allegat innocentiam:
 Cum nequiorem vix tamen
 Reperire possis alterum,
 Ardente quamvis lampade
 Instructus esses prævia,
 Denasque per provincias
 Inquirereres amplissimas.

At, quæso, quorsum convenit
 Hæc stercoris commotio
 Merdæque vellicatio?
 Cur prisca, nequam furcifer,
 Nobis revoluis crimina,
 Cum tanta sit recentium
 Transgressionum copia?

Si sunt in orbe singula
 Hoc judicanda crimina,
 Hoc punienda crimina,

F

Quor-

hinc

Quorsum tribunal ultimum
 Summique laudum iudicis,
 Quo proferentur omnia,
 Quæ longa quondam oblivio
 Occulta sepeliverat?

N O T Æ.

TAlem Camarinam movent, qui diu oblivio-
 ne extincta denuo in apricum proferunt, mi-
 risque artibus exaggerant, nullam aliam ob cau-
 sam, quam ut novas tragedias, novosque tumultus
 excitent. Si quos forte inimicos in gratiam redire
 vident, mox paleas, pilos, sulphur igni, qui extinctus
 jam videbatur, adhibent, calumniæque flabro tan-
 tas de novo flammæ causantur, quibus sedandis nec
 Oceanus sufficeret.

De his Plautus in Stichis;

*Sed curiosi hic sunt quam plures mali,
 Alienas res qui curant studio maximo:
 Quibus ipsis nulla est res, quam procurent,
 sua.*

Terentius in Heautont, hanc perversitatem secum
 admirans, alta voce exclamat:

*Dii vestram fidem? itane comparatam esse homi-
 num naturam omnium,
 Aliena melius ut videant, & iudicent, quam
 sua.*

Horat.

Horat. 1. Serm. 3.

— Egomet mi ignosco, Mavius inquit,
Stultus & improbus hic amor est, dignusque no-
tari,

Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Qam aut aquila, aut serpens Epidaurius.

At notatu dignum est vetus Adagium, quod ha-
bet Valerius Maximus: Μη μνησικακήεις. Ne
memineris malorum. Sic qui olim obliterari me-
moriā malorum jubebant, illud Homeri usur-
pabant.

Τὰ δὲ πάντα θεοὶ μεταμώλια θεῶν,

Irrita Di superi ventis hæc omnia tradant.

Nam quæ, malum est insania, ea, quæ jamdu-
dum sopita atque obliterata sunt, mala denuo iterum
in apricum producere? quam vero utilitatem affert?
Si quis sordes in cloaca delitescentes, commovere ba-
culoque aut alio instrumento hinc inde atque ex
imo quasi fundo proturbare ausit, quid aliud ager,
quam quod foetorem excitabit longe gravio-
rem atque abominabiliorem? Apage igitur mihi sint ne-
bulones isti stercorarii, quibus id volupe est, ut alio-
rum delicta jamdiu oblivione sepulta, ex intimis
quasi terra abyssis eruant, atque eradant; digni
medius fidius, qui in cloaca, a se commota, foetore
suffocati vitam finiant.

O D A XIII.

In eos, qui aures demulcendas sibi
porrigunt.

N U C L E U S.

*Vterque nequam, & qui adulatur, & qui
adulatione delectatur.*

Qui vellicandas porrigit
Aures adulatoribus,
Circumque circa naribus
Tractus, retractus, ducitur,
Næ mentis impos est suæ,
Stultoque quovis stultior.

Qui vellicandas arripit
Aures dolo confutilli,
Circumque circa naribus
Tractum, retractum, ductitat,
Næ mentis impos candidæ,
Et fure quovis nequior.

Quis damna, quis pericula,
Venena quis lethalia
Retexat ore singula,

Quæ

Hic aures demulcet.

Quæ palpo dat versatilis?

At nunc ita usus obtinet:

Odiosa sordet veritas:

Fallax amicos plurimos

F 3

Ac-

Quæ

di

qui

Acquirat assentatio,
Et aurium demulsio.
Hæc pestis aulas principum
Præoccupat potissimum,
Quas hi palatini canes
Tantis dolis coinquinant,
Fucisque tam subtiliter
Effabricatis obruunt,
Ut exulare candida
Cogatur inde veritas.
Nec mira res est admodum,
Cum principum pars maxima
Plerumque prurientium
Sit aurium tam prodiga,
Ut vellicandas suaviter
Aures utrasque porrigant,
Laudesque plus Gnathonicas
Quam veritatem diligant.
Horum deinde subditi
Fiunt furoris æmuli,
Et quisque de vilissima
Natus licet plebecula
Aures suas palponibus
Vasisque adulatoribus

Late

Late trahendas commodat,
 Ne, blanda vellicatio
 Si deforet diutius,
 Vel diffluant torpedine,
 Vel concidant marcedine.

Tu cautior, qui plurima
 Vitare vis pericula,
 Arce Gnathones auribus
 Arce Gnathones ædibus.

N O T Æ.

Qui tantopere adulationibus & palpatmentis delectantur, næ illi non sunt homines, sed simiæ, quibus summum volupe est, laudari. Vere simii, imo insani! *Quid enim (Alanus de complacentu naturæ) aliud est adulationis unctio, nisi donorum emunctio? Quid commendationis allusio, nisi prelatorum delusio? Quid laudis arrisio; nisi eorundem derisio?* [Alexander Magnus cum in obsidione cuiusdam urbis circuisset muros, ictu sagittæ percussus, cum represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret, & crus obstupuisset, coactus abstinere; *Omnes, inquit, me filium esse jurant Jovis sed vulnus hoc hominem me esse clamat.* Idem nos faciamus dicamusque: *Vos quidem dicitis me esse prudentem, ego autem video, quam multa inutilia*

F 4

con-

Late

concupiscam, nocitura optem. Hæc Senecæ sunt verba epist. 60. ad Lucil.]

De Sigismundo Imperatore Æneas Sylvius lib. 1. comment. de rebus gestis Alphonsi, narrat, Vatiniano ipsum adultores odio persecutum fuisse. Cumque aliquando assentator, quidam supra modum eum laudasset, Diisque similem esse dixisset, alapas aliquot grandes ei impexit. De quibus cum ille lamentabundus quereretur, rogaretque: *Cur me cedis, Imperator, Cur me,* inquit Sigismundus, *mordes, adulator?*

Sic Bion, eos qui auscultarent adulatoribus, dicebat esse similes amphoris, quæ auribus circumaguntur; referente Erasmo 3. Apophth. ex Plutarcho.

Diogenis adagium erat: *Κρείττον ἐμπεσεῖν εἰς κέρκας ἢ εἰς κήλακας.* *Tutius est, incidere in corvos, quam in adultores.* In quem sensum est epigramma Jacobi Billii, in Anthologia sacra:

Non inter cicures palpone nocentior ulla est

Bellua, nec quæ plus gignat in orbe mali.

Vix etenim est ullus, cui non per verba propinet,

Quæ magé sint ipso dulcia melle, necem.

Ac licet extincto corvus se corpore pascat:

Corporibus vivis abstinet ille tamen.

Savior at contra palpo nece parcit ademtis:

At vivos blandis morsibus usque petit.

Hujus pestis pestilentia percutiunt principum, laterales, palatini canes, adulationis artifices, fabri laudis,

laudis, figuli falsitatis. Hi sunt, qui magniloqua commendationis tuba in divitum auribus citharizant, qui medicæ adulationis favos foras eructant, qui, ut emungant munera, caput divitis oleo adulationis inungunt, prelatorum auribus pulvinaria laudum subjiciunt, qui ab eorum pallis, aut fictitium pulverem excutunt, aut vestem fictitie deplumant implumem.

Eadem prorsus Cassiodorus de eodem vitio tradit. Adulatio, inquit, blanda omnibus applaudit, omnibus salve dicit, prodigos vocat, liberales: avaros, parcos & sapientes: lascivos, curiales: garrulos, affabiles: obstinatos, constantes: pigros, maturos & graves. Hæc sagitta leviter volat, & cito insigitur.

Qui plura hac de re cupis, lege Theophrast. de notis assentatorum. Vbi multa, quæ risum tibi movebunt.

Magnates & Principes adversus istud adulationis venenum, Homericum illud, tanquam pharmacon quoddam, in promptu semper habeant:

ἔτοι ἐγὼ θεὸς εἰμι, τί μ' ἀθανάτοισιν ἕσονται;
Nullum ego sum numen, quid me immortalibus æquas?

Inferioris fortunæ homines illud Ciceronis, lib. 1. Offic. Cavendum, ne assentatoribus patefaciamus aures, & ne adulari nos sinamus, in quo falli facile est. Tales enim nos esse putamus, ut jure laudemur: ex quo nascuntur innumerabilia peccata.

F S

Ims,

*Intus, inquit Seneca epist. 77. te ipsum considera,
non, qualis sis, aliis credas.*

O D A XIV.

In calumniatores atque obtrectatores.

N U C L E U S.

*Omnia si perdas, famam servare memento,
Qua semel amissa, postea nullus eris.*

A Cerba vulgo nummuli,
 Multoque adhuc acerbior,
 Jactura vitæ creditur.
 At nominis si læsio
 Famæque diminutio
 His comparetur, parvuli
 Referre vix pulvisculi,
 Poterunt vel unum granulum.
 Quin ipsa famam nominis
 Et jura vitæ præferunt,
 Multoque pluris æstimant.

Sed hisce non obstantibus
 Tam nunc scelestæ plurium

Nequam

Hic unus est è circumforaneorum grege.

*Nequam viget perversitas,
 Et nauseanda pravitas,
 Ut quosque candidissimos
 Viros, eosdemque optimos*

Con-

Convitiis turpissimis,
 Telisque linguæ pessimis
 Non erubescant pungere;
 At quosque contra pessimos
 Nequam celebrioribus
 Ad astra tollant laudibus.

O pravitatem seculi!
 O irrigandam plurimis
 Perversitatem fletibus!
 Præsentis ô deterrimam
 Ætatis in solentiam!
 Quæ de caprina lanula
 Aliive causis frivolis
 In proximum gravissimis
 Armata probris, detonat.
 O viperas dirissimas,
 Canesque lividissimos,
 Dignissimos, quos desuper
 Fœtens matella proluat!

Candorisat tute appetens
 Ne pende vili nominis
 Existimatiunculam,
 Quamvisque perdas omnia,
 Domos, agellos, prædia,

Pecu-

Pecunias: famam tamen
 Servare semper integram
 Summis stude laboribus,
 Namque hac semel deperdita
 Perdes misellus omnia,
 Erisque nullus postea.

NOTÆ.

EIusdem prorsus cum hac summulæ erat Oda
 IV. ad quam vide, quæ adnotavi.

Nimirum uti quisque est nequissimus, ita alios
 etiam veluti sui similes traducit. Quemadmodum
 igitur non laus est, nisi à viro laudato lauderis, ita
 nec vituperium est, quod à nebulone in virum bo-
 num evomitur. Belle admodum Seneca de remed.
 fortun. *Male, inquit, de te opinantur homines, sed
 mali. Moverer, si me Marius, si Cato, si Lælius sa-
 piens, si alter Cato si Scipiones duo ista loquerentur:
 moverer, si hoc iudicio facerent, quod nunc morbo
 faciunt.* Etenim, ut Comicus Græcus ait,

Ἦθος δικαίῃ φαῦλῳ ἔψαυε λόγῳ.

Attingere probos verba non queunt mala.

Et dic quæso; Si quis solem tenebrarum authorem
 æstimet, soline an sibi detraxit? Sibi videlicet ipsi,
 cum furiosi & insanientis opinionem sequatur. Eo-
 dem

dem profecto modo, qui pravos bonos esse putant, & e contrario se ipsos vituperant.

Bonæ profecto famæ apprime esse studendum, authores monent. Seneca de remed. fort.

Bona, inquit, opinio hominum tutior est pecunia. Bonum est, quod supprimitur, nequaquam extinguitur: bona fama in tenebris proprium splendorem tenet. Idem in Prov. Honestus rumor alterum est patrimonium.

Ovid. 2. Fastor.

Fama manet facti, posito velamine currunt.

Et memorem famam, qui bene gessit, habet.

Salomon etiam, rex sub sole sapientissimus, idem approbat Proverb. 22. *Melius est nomen bonum, quam divitiæ multæ: super argentum enim & aurum gratia bona.* Et Isidorus in synonymis soliloquiorum lib. 2. cap. 27. *Disce bono flagrare preconio. Custodi bonam famam tuam.* Plaut. Mostellaria:

Ego si bonam famam mihi servasso, sat ero dives.

Ovid. lib. 3. Pont. eleg. 2.

Corpora debentur mæstis exanguia bustis

Effugiunt structos nomen honosque rogos.

Occidit & Theseus, & qui tumulavit Orestem:

Sed tamen in laudes vivit uterque suas.

O D A

O D A XV.

In eos, qui pecunia & muneribus cor-
rumpuntur.

N V C L E V S.

Bos in lingua.

A Deste nunc famelici,
Quos appetitus aureus,
Famesque quos argentea,
Sitisve nummularia
Sua inficit cupidine:
Laudes quibus, convitia,
Jus, fas, nefasque munia,
Et cuncta sunt venalia:
Qui, cum fere nequissimi
Sint, quos solum fert, omnium
Et ulla, quamvis pessima,
Non erubescant crimina
Ausu patrare perfido,
Lucem verentes splendidam,
Post terga retro clanculum

Acce.

Hic retro capit pecuniam.

Acceptilant pecuniam,
 Tam callidis versutiis,
 Et subdolis astutiis,
 Illos ut esse dejeres

Pul-

Pulcerrimos & optimos
 Civilitatis æmulos,
 Ut qui recusent præbita
 Opis ferendæ gratia
 Clientulorum præmia.

At si retracta paululum
 Conspexerint munuscula,
 Mox acriores flagitant,
 Et ceu rapaces milvii
 Suisprehendunt unguibus.

At hæc lues potissimum
 Contagiosa iudices
 Nostri subintrat seculi,
 Queis bos recludit spiritum,
 Ne veritati congruam
 Pronuncient sententiam,
 Lucrique turpis gratia
 Album nigellum dictitant,
 Obliqua recta judicant,
 Et jura turbant omnia.

Ubique vincit scilicet
 Immensa nummi autoritas,
 Pecuniæque copia;
 Castrumque inexpugnabile

Pul-

G

Non

Non est modo id contingere
 Hastæ queant argentæ,
 Asinusque multo scandere
 Onustus auri pondere.

N O T Æ.

Vetus, sed verum est adagium: *Pecunia obediunt omnia.* Græcorum eodem tendit: *ἡνίκα ἀνὴρ.* *Pecunia vir.* Nimirum, quod Horatius asserit,

— *Vxorem cum dote, fidemq; & amicos.*

Et genus, & formam regina pecunia donat.

His ὁμόψηφοι sunt versus illi jambici senarii ex Bellerophonte Euripidis:

Sine me vocari pessimum, ut dives vocer.

Nemo, an bonus: an dives, omnes querimus.

Non quare, & unde? quid habeas, tantum rogant.

Vbiq; tanti quisque, quantum habuit, fuit.

Quid habere nobis turpe sit queris? Nihil:

An dives, querimus omnes, nemo an bonus.

Aut dives opto vivere, aut pauper mori.

Bene moritur, quisquis moritur, dum lucrum facit.

Pecunia ingens, generis humani bonum.

Virgilius lib. 3. *Æneidos:*

— *Quid non mortalia pectora cogis*

Auri sacra fames?

Hora-

Horatius ex 2. ferm. Satyr. 3.

— *Omnis enim res*

Virtus, fama, decus, divina humanaque pulcris

Divitiis parent: quas qui construxerit, ille

Clarus erit, fortis, justus, sapiens, etiam & rex,

Et quicquid volet.

Propertius:

Aurum omnes victa jam pietate colunt.

Auro pulsa fides, auro venalia jura:

Aurum lex sequitur: mox sine lege pudor.

Jacobus Philomusus Poëta:

Aurum destructor vitæ, princepsque malorum,

O quam difficiles nectis ubique dolos?

O utinam natum nunquam mortalibus esses,

Dulcia suppeditas qua nocumenta viris!

Te propter pugnae sunt, & bella moventur,

Ad prædam & cedes corpora nostra trahis,

Tu facis, ingratus patrem quod filius odit:

Inter & agnotos jurgia sæpe moves.

Prosternis gentes, & totum destruis orbem,

Nulla fides hominis te duce stare potest.

Flaccus:

Aurum per medios ire satellites,

Et perumpere amat castra potentius

Ferro.

De judice pecunia & muneribus corrupto vulgo; *Αργεῖς χλω πείραξι.* *Argentanginam patitur.*

Item: *Bos in lingua.*

De istiusmodi perversis iudicibus, qui corrupti muneribus suffragia iniqua ferunt, aut per tyrannidem innocuos opprimunt, & Homerus Iliad. π.

Οἱ βίη ἐν ἀγορῇ σκολιάς κείνωσι θεμιστας,
Οἱ δὲ δίκῃ ἐλάττωσι, θεῶν ὅπιν ὄκκ ἀλέγοντες.

*Qui per vim in populi cœtu communia iura
Depravant, ac iustitiam depellere tentant,
Nil veriti vocem Divum.*

At hos imitari potius decebat Anacreontem, qui, cum à Polycrate tyranno quinque talentorum acceperat munus, insomnes duas ducebat noctes, indeque cogitatione sollicitus, reddidit ea, dicens: *Non tanti ea sibi esse, ut tanta cura vexari vellet.*

O D A X V I.

In viros duplices.

N V C L E V S.

Vir duplex duplex malum.

NUnc in theatrum duplici
Ducemus ore præditum,
Istique nequam commoda
De sede providebimus;
Quam pone falsos iudices,

Et

Hic egregiam se lanam ducere simulat.

Et institores subdolos,
 Jure occupabit optimo,
 Cum dirigat mutabile
 Ad flabra venti pallium,

Et

G 3

Talis

Talis figura iudicis
 Depingitur nequissimi,
 Qui forte currum acceperat
 Ex rusticelli munere,
 Ut largienti diceret
 Accommodam sententiam.
 A parte sed contraria
 Corruptus idem postea
 Præstantiori munere,
 Equis duobus scilicet,
 Opimitate splendidis,
 In rusticellum protulit
 Trifurcifer sententiam,
 At ille questus plurimum
 Tristis rogabat, eccubi
 Currus suus remanserit;
 Cui, Barde, iudex; quid rogas?
 Equis abactus pectore
 Dudum recessit è meo.

Tales adhuc quam plurimi
 In orbe dantur iudices,
 Qui sese utrisque serio
 Fingunt favere partibus,
 Cum nil volutent pectore.

Quam

Quam fraude furem pessimum,
 Et pelle nequam maximum
 Turpissima circum ferant:

Sic institores perfidi
 His moribus sunt præditi:
 Emturientes vilius
 Divendituri carius
 Plerumque merces æstimant,
 Tantique miscent fraudibus,
 Ut ventilatæ maximis
 Mendaciorum flatibus
 Trabes fragore contremant.

Nil orbe toto scilicet
 Hoc inuenitur tempore,
 Expers quod esset fraudium,
 Sed sceptræ ubique regia
 Vulpina pellis obtinet.

N O T Æ.

DE viris duplicibus vide quæ supra ad odam 6.
 attuli. Nam similis hæc cum illa est farina.
 De iudicibus etiam & jurisperitis, sub hoc nequitia
 vexillo strenue militantibus, vide, quæ itidem supra
 ad odam 3. adnotavi.

De institoribus mercatoribusque Augustinus

G 4

lib.

uam

104 NEBUL. NEBULON.
lib. 13. de Civit. Dei, cap. 2. ait: *Omnes volunt
viliter emere, & care vendere.* Quos eorundem
mores & Horatius l. 2. epist. ad Julium Florum
perstringit:

— *Plenius equo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.*

Par similitudinum elegans de institorum mori-
bus habet Chryostomus, quas non possum non sub-
dere. Prior est in Homil. 38. in 21. cap. Matth. *Que-
madmodum qui ambulat inter duos inimicos, am-
bobus placere volens, & se commendare, sine malilo-
quio non potest; Necessse est enim, ut & iste male lo-
quatur de illo, & illi male loquantur de isto: Sic qui
emit & vendit, sine mendacio esse non potest & per-
jurio. Necessse est enim, ut negotiatoribus hic juret,
quia non tantum valet res, quanto camparet eam:
& ille juret, quia plus valet res, quam vendit.*
Posterior ibidem: *Quemadmodum, si triticum,
aut aliquam bladi speciem in cribro, dum huc illuc-
que jactas id, grana omnia paulatim deorsum ca-
dunt, & in fine in cribro nihil remanet, nisi stercus
solum: Sic & substantia negotiatorum, dum ven-
dunt & veniunt, inter emtionem & venditionem
imnuitur, & in novissimo nihil illis remanet, nisi
peccatum.* Vide etiam, quæ infra ad Odam 26. ad-
notavimus, ubi plura de iniquitatibus & fallaciis
mercatorum reperies.

ODA

ODA XVII.

In Parasitastros & amicos ollares.

N V C L E V S.

Alieno corio ludere facile.

Sunt, quos juvat pinguedine
 Orbes nitentes lingere,
 Aliisque quadris, musculi
 Furacis instar, vivere,
 Propriisque nummis parcere,
 Quos ollularum aruspices
 Non absque causa dixeris;
 Quod mos sit illis ollulas
 Famelicis disquirere,
 Attrumque sorptum sordido
 Vorare panem juscule,
 Aquamque dicere optimam,
 Manibus lavandis præbitam,
 Quod hæc paratam scilicet
 Declaret esse cænulam.
 Hi carnis assæ frustulum
 Per dena miliaria

G S

Suis

ODA

Hic ollam sequitur atque cibum.

Suis odorant naribus
 Avidaque fauce glutunt.
 At cum jubentur debitos
 Numerare nummos hospiti,

Nequam

Nequam caput sub mensula
 Ceu dormientes occulunt,
 Velutque profundissimo
 Sopore pressi, gutture
 Ronchos ab imo maximos
 Late sonori ductitant,
 Nullisque possunt erigi
 Tumultuationibus,
 Aut vellicationibus:
 Tam suave nequam dormiunt!

At si vel uno verbulo
 Solutionem spondeas,
 Audaciores redditi
 Caput scelestum proferunt,
 Vagosque confidentius
 Hinc inde ocellos missitant.
 Quid obstat ergo, quo minus
 Lubens & hos in ordinem
 Nequam receptos collocem?

N O T Æ.

Genuino profecto hos nomine Græci *Ἰσχυροί*
 appellitant, quod semper aliorum culinam ci-
 bosque sectentur, & murium instar semper alienum
 rodant cibum. Sic enim Parasitus quidam apud
 Plau-

Plautum in Captiv. de se sui que similibus: *Quasi mures semper edimus alienum cibum.*

Ἄλλοτειοφάγοι etiam vocantur, quibus dulce est aliena vivere quadra. Quin & ab iisdem Græcis proverbiali verbo *μυσπολεῖν*, dicuntur, quasi qui muris in morem cibi causa obambulent oberrent-que, laboris omnino omnis & exercitationis impatientes. Quemadmodum enim vultures triduo futura cadavera præsentunt, eo que advolant: ita hi per longa locorum intervalla cibos dapesque naribus sagacibus odorant, gressibusque concitatis ad illas advolant.

Nundinis nuperis Francofurtensibus memini me vidisse circumforaneum seu præstigiatores quendam, ursum secum deducentem, quem longo assuetum tempore ita informarat, ut velut conviva aut hospes telluræ cuiquam tanquam mensæ assideret: à quo cum iste symboli solutionem exegisset, ursus, profundo quasi somno depressus, caput subter mensam occultabat, & grandibus licet verberibus impetitus, eo adduci nequibat, ut expergisceretur. Prolatis autem à circumforaneo, tacitoque murmure expressis verbis, quibus immunitatem à symboli solutione dormitanti pollicitabatur, ursus veluti redivivus è sopore assurgens caput lætus circumferebat, liberalitatisque quasi gratias agebat.

Tanta scilicet vitii hujus est frequentia, ut circulatores etiam, tonsores & funambuli istud taxent, atque

atque in urso, animali isto apprime monstroso, fœditatem istius ob oculos nobis ponant. Sed apage mihi sit ab honestis compotatiunculis ista quorundam sordida tenacitas, quibus volupe est, alienis ex loculis genio suo indulgere, & semper ἀσυμβόλως esse. Apage, inquam, sint isti: cum

Commodius portetur onus quod pondere nutat

Æquo, & pari consistit æquilibrium.

O D A XVIII.

In eos, qui scandala juventuti exhibent.

N V C L E V S.

Scandala sunt vitanda.

TAm nunc juvenus omnibus
 Scelestæ turget fraudibus,
 Vitæque turpitudine,
 Ut non opus sit pluribus
 Vel institutionibus,
 Vel incitationibus,
 Quibus, velut calcaribus,
 Ad omne morum dedecus

Prono

Hic pediculos vesti pellicæ addit.

Prono ferantur impetu.
 Istud profecto dixerim,
 Certoque comprobaverim,
 Hunc qui juventam turpia

Velit

V
E
V
M

V
N
A
P
V
E
A
T
V
T
T

T
O
U
E
N
F
T

Velit docere crimina,
 Et exhibere scandala,
 Vesti pediclos sordidæ,
 Mænoque lymphas addere.

Puella, quæ decennium
 Vix nata, multo nequior
 Nunc est, vetus quam fœmina,
 Annisque multis obsita,
 Puerque, qui decennium
 Vix natus, is scelestior
 Est, quam tremens senecio,
 Annisque multis obsitus.
 Tanta juvenus ad malum
 Velocitate cursitat!
 Tanta juvenus ad bonum
 Tardatione reptitat!

Atqui parentes plurimi
 Tam sese honestitudinis
 Obliviosos exhibent,
 Ut scandalosa liberis
 Exempla dent quàm plurima;
 Nonverbulis solummodo,
 Factis sed obscœnissimis,
 Turpissimisque gestibus

Ad

Velit

Ad impudicos incitent
 Actus, velutque ductitent,
 Cum tempus ipsum sit tamen
 Rerum magister omnium,
 Tandemque fontes indicent,
 Unde extrahant infantulos;
 Causamque monstret, succuba
 Cur infidentem tergori,
 Et vellicantem cristulas,
 Gallina gallum portitet.

N O T Æ.

VT gypsum aut argilla, dum est uida, in quamvis imaginem facile sequitur fingentis manum: ita rudes juventutis animi facile in quamcunque, facilius autem, in deteriorem partem, flectuntur. Nam, ut Ambrosius lib. 1. de viduis ait; *Vicina est lapsibus adolescentia, quia variarum æstus cupiditatum fervore calentis inflammatur ætatis.* Mature igitur pueri à vitiis sunt arcendi, & ad virtutum studia adigendi; nec vel verbulo vel gestu remora scandalumve ipsis exhibendum. Quemadmodum enim sulphur subito ignem concipit: ita juvenus facile ad omnis generis crimina perpetranda inflammatur.

Virgilii potius consilio locus dandus, qui 3.
 Georg.

Georg. lib. tale suggerit:

*Tu quos ad studium, atque usum formabis agre-
stem,*

*Jam vitulos hortare, viamque insiste domandi,
Dum faciles animi juvenum, dum mobilis atas.*

Sic Horat. 3. Carm. 24.

— *Et tenera nimis
Mentes asperioeibus
Formanda studiis.*

Idem 1. Epist. 2.

*Fingit equum tenera docilem cervice magister
Ire viam, qua monstrat eques: venaticus ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in sylvis catulus, nunc imbibe puro
Pectore verba, puer, nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens, servabit odoreat,
Testa diu.*

Seneca Oct.

Regenda magis est fervida adolescentia.

Denique Comicus Græcus:

*Νέε τε περὶ κωὸς πολλαὶ χρυσὰ μαθητῶν.
Annis juventa multa discito bona.*

Juvenalis Sat. 14.

*Nil dictu foedum visuque hæc limina tangam,
Intra qua puer est: procul hinc procul ite puella
Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reverentia, si quid*

H

Turpe

*Turpe paras, nec tu pueri contemseris annos,
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.*

Verum deploranda quorundam locorum, civitatum præsertim, restat impia consuetudo, in quibus publica lupanaria, non dicam, tolerantur, sed conservantur, & patronos habent acerrimos. Imo quibus publica theatra, immunitates & stipendia concessa sunt. Idque calva atque impia penitus ratiuncula, contra divinas leges ipsumque Dei verbum è diametro pugnante; Ut nimirum, inquit, juvenis egesto illic libidinis impetu pejora conari desistat. Sed ô scelus consuetudinis inexpiabile! Hoc-cine est removere scandala. Vide hac de re disserentem Cornelium Agrippam de arte meretricia & lenonia.

Tu, quicumque sapias,

Principiis obsta, sero medicina paratur,

Cum mala per longas invalere moras:

Cum primis vero fuge scandala. Illæ namque calamitatum malorumque omnium seminaria sunt, ac vitiorum fomenta. Nam, ut Philosophi ajunt, *parvus error in principio, maximus in extremo esse consuevit*; & exigua scandali alicujus exhibitio maximum sæpe peccatum producit. Novi nobilem, qui sequens symbolon insignibus suis inscriptum usurpabat: *Ex parva flamma magnus ignis*. Vere profecto! Parva scilicet scandali scintilla sæpe numero maximum calamitatum infelicitatumque excitare

vitare solet incendium, quod ut in favillis adhuc
 restinguas, bis terque moneo.

O D A XIX.

In futiles rimarumque plenas aniculas,

N U C L E U S.

Quem diabolus veretur, anus adit locum.

SI non aberro, Cerberum
 Vix inutilis, loquaculæ,
 Plenæque rimis fœminæ
 Malignitatem censeo
 Æquare posse pessimam.
 Hæc æde si fors prodeat,
 Omnes pererrat angulos,
 Sibique quærit garrula
 Dicacitate comparem.
 Quam nacta prolixissimam
 Orditur ore fabulam,
 Telamque texit maximam:
 Quid Imperator egerit;
 Quid Pontifex sanciverit;
 Quid Principes decreverint;

H 2

Quid

Par hoc est anicularum garrularum.

Quid præco verbi nupera,
 Pro concione dixerit;
 Ut appetentes fœnoris
 Taxarit usurarios,

Aliosve

Al
 Q
 D
 V
 Sa
 Et
 In
 Q
 Ju
 Ha
 Ha
 M
 Co
 Fr
 Pr
 Co
 Nu
 Pa
 Se
 En
 O
 Va

Aliosve reprehenderit;
 Quoties maritus proxima
 De nocte se subegerit;
 Vestes quot & subuculas
 Sartor sibi confecerit;
 Et quid novi rumusculi
 In balneis audiverit;
 Quid murmurando Jupiter
 Junoni in aurem dixerit;
 Hæc illa novit omnia,
 Hæc illa fatur omnia,
 Mendaciisque plurima
 Conglutinat mendacia,
 Fraudesque nectit fraudibus:
 Probris deinde candidos
 Convitiatur pessimis,
 Nullisque quamvis optimis
 Parcit scelestæ mentibus,
 Sed ore semper lividum
 Ensem nocivo gestitat.
 O digna, cujus maximis,
 Vagina pugnæ vapulet!

H 3

NOTÆ.

NOTÆ.

Garrulitas hic non solum anicularum, sed & Galiorum omnium jure taxatur. Et id quidem merito. Nam, uti ait Euripedes.

Ἀχαλίνων σωμαίων τὸ τέλος δυσυχία.

Finis loquacitatis infortunium.

Sed & circumuagationes & discursationes honestas mulieres omnino dedecent. *Vxor*, inquit Ps. 127. *Pfal. tua sicut vitis abundans in lateribus domus tua.* Solent quidem aliquibus in locis vites in foribus domorum collocari, comparaturus autem viti uxorem honesti viri, non eam viti præ foribus existenti voluit comparare, hæc enim exposita est prætereuntibus, sed viti in lateribus domus constitutæ. Talis debet esse honesta mulier, non in foribus consistens, aut more ardelionis cujusdam hinc inde per vicus & compita discursans, sed in lateribus & secretis domus suæ. Et ob eandem causam Proverb. 31. de muliere bona dicitur: *Consideravit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit.* Non scilicet consideravit plateas & vias civitatis, sed semitas domus suæ. has perambulat honesta mulier, has considerat attente, has calcat provide, ac prospicit, quid intra parietes domus suæ sibi agendum sit, & ideo panem otiosa non comedit, sicut mulier facit vagabunda, quæ domi consistere nequit. Imitari scilicet

licet honestam mulierculam decet exemplum Judith, quæ secretum sibi cubiculum in superioribus domus suæ in sacris literis construxisse legitur, in quo clausa veluti morabatur. Non satis illi fuit, intra januas domus secretum cubiculum facere, sed in superiore & remotiore parte domus suæ illud construxit, & eo se recepit. Nimirum sancta erat, pia erat, casta erat: & mulier, quæ sancta, pia, casta esse cupit, hanc ipsius sanctitatem, pietatem & castitatem sectetur.

O D A XX.

In eos, qui multa in se expedienda suscipiunt negotia.

N U C L E U S.

Nemo potest Dominis simul inservire duobus.

AE State binis indui
 Subuculis, & unico
 Heris duobus tempore
 Deferre velle munia,
 Unoque cervulos cane
 Audere binos insequi,

H 4

Simul.

ed &
 idem

hone-
 s. 127.

domus
 foribus

ti uxo-
 xistenti

ereun-
 Talis

sistens,
 t vicos

etis do-
 31. de

domus
 scilicet

femitas
 er, has

ospicit,
 a sit, &

ier facit
 itari sci-

licet

Hic inter duas sellas corruit.

Simulque eundem laudibus
 Ornare nunc nunc carpere;
 Inter duas hæc sellulas
 Fecere labi plurimos;

Qui

Qui curiosus plurimis
 Sese ingerit negotiis,
 Artesque tractat plurimas,
 Est ille longe plurimis
 Subjectus infortuniis.
 Nam vel ferendæ protinus
 Est impar ille sarcinæ,
 Vel si ferendæ idoneus
 Sit ille forsan sarcinæ,
 Utrinque tandem muneris
 Vel accipit vilissimum,
 Nullumve prorsus præmium,
 Instar catelli Æsopici,
 Qui carnis ore frustulum
 Gettans, aquasque transmeans,
 Umbra sub undis carnea
 Visa, volebat promere.
 Frustratus atqui spe sua
 Ultramque carnem perdidit,
 Veram ac imaginariam.

Hoc ergo tu prudentior
 Memori revolve pectore,
 Si sede qua sedes bona,
 Eritque sedes commoda,

H s

Hac

Qui

Hac sede tu sede, nec hac
Recede sede commoda.

NOTÆ.

Comprobat sensum Odæ hujus ipse noster Sal-
vator Matth. 4. *Nemo, inquit, potest duo-
bus dominis servire. Aut enim unum odio habebit,
& alterum diliget, aut unum sustinebit, & alterum
contemnet.*

Cujus sententiæ erat & Alexander Magnus, ad
quem cum Darius Persarum Rex legationem misit-
set, dimidiamque regni sui partem ei obtulisset,
animo eam magno repudiavit: *Mundus inquit,
non agnoscit duos Soles.* Insani igitur sunt, qui plu-
rimis se immiscent muneribus atque negotiis, cum
vix uni alicui recte & pro æquitate pares esse queant.

Ergo qui sapis, Phocylidem audi:

Καίρω δαλέυειν, μηδὲ ἀνλιπνέειν ἀνέμοισι.

*Occasioni obtempera, & noli spirare contra
ventos.*

Et Catonem lib. 2.

Rem tibi quam noris aptam dimittere noli,

Fronte capillata est, posthæc occasio calua,

Et alterum item Poëtam:

Siqua sede sedes, & erit tibi commoda sedes.

Alia sede sede, nec ab illa sede recede.

ODA

O D A XXI.

In procos, qui divitias ambiunt.

N U C L E V S.

Virtus spectanda, non nummus.

A Nnis ab hinc prioribus
 Cum candor ille simplicis
 Adhuc vigeret seculi,
 Si quis volebat nubere,
 Thorique capere conjugem,
 Non copiam pecuniæ,
 Dotisve magnitudinem,
 Ambibat, aut plucredinem,
 Sed castitatem fœminæ,
 Quam fors amare cœperat,
 Morumque amori congruam
 Spectabat elegantiam,
 Vitæque honestitudinem
 Quod si bonis solummodo
 Famaque honesta præditis
 Isthæc foret parentibus

Prod

Profunda hic verba promit.

Prognata, nil de cæteris
 Bonis petebat amplius,
 Non æra, non pecunias,
 Non arva, dotes, prædia,

Vel

Vel postulabant talia.

Annis at his præsentibus,
 Cum candor ille simplicis
 Extinctus alget seculi,
 Si conjugalem quispiam
 Cupit subire lectulum,
 Vim maximam pecuniæ,
 Grandemque dotis copiam
 Plerunque solvi postulat,
 Illudque primum quæritat,
 Divesne sit, vel indiga,
 Quam concupiscit, fœmina.
 Si dives, illico accipit,
 Suumque dicit corculum,
 Suamque dicit cervulam:
 Si pauper, illam respuit,
 Suamque dicit nauseam.
 Fœdamque dicit simiam.
 Non is senectam debilem,
 Lipposque non ocellulos,
 Non ille rugas podicis,
 Scabiemque curat corporis,
 Non ille mucum narium,
 Sordeſve spectat crurium,

Vel

Sed

Sed totus à pecuniæ
 Dependet amens copia.
 Aurum senectam dimovet,
 Aurumque lippas corrigit,
 Aurumque rugas explicat,
 Aurumque fœda perpolit,

N O T Æ.

MArtia, Catonis filia, cum rogaretur, cur post amissum maritum denuo non nuberet; respondit, *se non virum invenire, qui magis eam vellet, quam sua.* Quo dicto ostendere voluit, divitias magis in uxoribus ducendis eligi solere, quam pudicitiam & morum honestatem: ac multos non oculis, sed digitis uxores ducere. At quanta exinde sæpenumero eveniant incommoda, quid attinet commemorare, cum res hoc ipsa cottidie comprobet? Ita nunc omnes istos Euripidis ex Bellerophonte Senarios in ore ferunt, quos mutato genere ad fœminas transferre liceat:

Sine me vocari pessimam, ut dives vocer.

Nemo an bona? sed an dives? omnes quaritant.

*Non quare & unde? quid habeam, tantum ro-
gant.*

Vbique tanti quæque quantum habuit fuit,

Quid habere nobis turpe sit queris, Nihil.

Ani

*An dives, querimus omnes, nemo an bona.
Aut dives opto vivere, aut pauper mori.*

In eundem plane etiam sensum Phocylides :

Ἴππους δ' ἀγλέας δίξασθαι μὴ καὶ οἶκον,
Ταύρους δ' ὑψηλένοισι, αἰτὰρ σκυλάκων παναλείας.
Γῆμαι δ' οὐκ ἀγαθῶ ἐρεθαινομένῃ ἀφροέοντες.
Οὐδὲ γονὴ κακῶν ἀνδρ' ἀπαναίνε' ἀφνεὸν ὄντα.

Hoc est:

*Equos autem nobiles querimus habere in domo,
Taurusque alta cervicis & catulos venatorios.
Ducere autem in uxorem malam foeminam con-*

tendimus insipientes,

*Neque mulier malum virum renuit, si dives sit.
Themistocles Atheniensis multo hac in parte
erat sapientior. Cum enim filiam suam maxima
cum dote pauperi cuidam, sed honesto tamen, juveni
elocasset, reprehensus ob id ab amicis, *Malo,*
inquit, *generum, qui egeat pecunia, quam pecu-*
*niam, qua viro.**

Dignum denique notatu est istud Plauti in Aulu-
laria :

*Dummodo morata recte veniat, dotata est satis.
Ha sunt atque alia multa in dotibus magnis
Incommoditates, sumtusque intolerabiles:
Nam qua indotata est, ea in potestate est viri.
Dotata maectant & malo & damno viros.*

Laudent;

cur
beret;
eam
di-
quam
s non
xinde
ttinet
pro-
lero-
enere

ant.
m ro-

An;

*Laudant sapienter factum & consilio bono,
Opulentiores pauperiorum filias
Vt indotatas ducant.*

Lepidum Martialis ad Priscam epigramma
addo :

Vxorem quare locupletem ducere nolim,

Quaritis? uxori nubere nolo mea.

Inferior matrona suo sit, Prisca, marito:

Non aliter fiunt foemina virque pares.

O D A XXII.

In Grobianos inciviles & agrestes.

N V C L E V S.

*Qui proficit in literis, & deficit in moribus,
plus deficit, quam proficit.*

EN ut micans diademate
Mollique pulvinario
Sus insidens superbiat!
Ut fastuosos ad latus
Ocellulos intorqueat.
Rostrumque turgens stercore
Diducat & distorqueat,

Tum

Hic suam corolla cingit.

Tum caudulam contortiles
 In circulos recolligat!
 Hæc scilicet civilitas
 Illa est, & illa urbanitas,

I

Qua

um

Qua Grobiani plurimi,
 Et inficeti stipites,
 Ceu sus, nitescunt sordibus,
 Laudemque censent maximam,
 Vitam suillam degere,
 Merdisque se pervolvere,
 Ructusque fauce maximos
 Tanto sono protrudere,
 Ut, ore clauso, pervio
 Dentes labascant impetu;
 Mox ventris illis insuper
 Tantos fragores addere,
 Ut tecta bombis contremant.
 Quod si paratum forsitan
 Vocantur ad convivium,
 Cultro in patellam præpete
 Præ cæteris mox involant,
 Lautasque portiunculas
 Dextra rapace subtrahunt.
 Si quid cohæret dentibus,
 Late recluso gutture,
 Cultro revellunt sordido,
 Spurcisque figunt orbibus.
 Quid multa? nulla negligunt

Obscæ

Obscœnitatis crimina,
Et fœde olentem debitis
Cingunt suam corollulis.

NOTÆ.

Civilitati morum diligenter studendum esse, omnes monent Ethici, virique alii eruditi. Certe, veteri adagio teste, qui proficit in literis & deficit in moribus, plus deficit quam proficit. Vide Poema lepidum Poetæ non illepidioris, cui titulus est GROBIANUS, jocos salibusque undique refertum. Nunc relictis sexcentis aliis, aliquot solummodo Nasonis ex lib. 1. de arte amandi disticha, huc facientia, annectere liber.

Munditiæ placeant, fuscetur corpora campo:

Sic bene conveniens & sine labe toga.

Linguaque nec rigeat, careant rubigine dentes:

Ne vagus in laxa pes tibi pelle natet.

Quid si precipiam, ne fuscet inertia dentes,

Oraque suscepta mane laventur aqua.

Nec male deformet rigidos tonsura capillos:

Sit coma, sit docta barba resecta manu.

Et nihil emineant, & sint sine sordibus ungues:

Inque cava nullus stet tibi nare pilus.

Nec male odorati sit tristis anhelitus oris,

Nec ledat nares, virque paterque gregis.

Sint.

Sint modici risus, parvaque utrinque lacuna,
 Et summos dentes ima labella tegant.
 Nec sita perpetuo contendant illa risu,
 Sed leve nescio quid foemineumque sonet.
 Est & in incessu pars non temnenda decoris:
 Allicit ingnotos illa fugatque viros.
 Carpe cibos digitis: est certus gestus edendi,
 Ora nec immunda tota perunge manus.
 Ne coram mistas cervæ sumfisse medullas,
 Nec coram dentes perfricuisse probem.
 Certa tibi à nobis dabitur mensura bibendi:
 Officium præstent mensque pedesque suum.
 Jurgia præcipue vino stimulata caveto,
 Et nimium faciles ad fera bella manus.
 Occidit Euricion stulte data vina bibendo,
 Aptior est dulci mensa merumque joco.
 Vide quæ ibi multo plura sequuntur.

 O D A XXIII.

In eos, qui magnificis titulis excogitandis
 sunt ingeniosi.

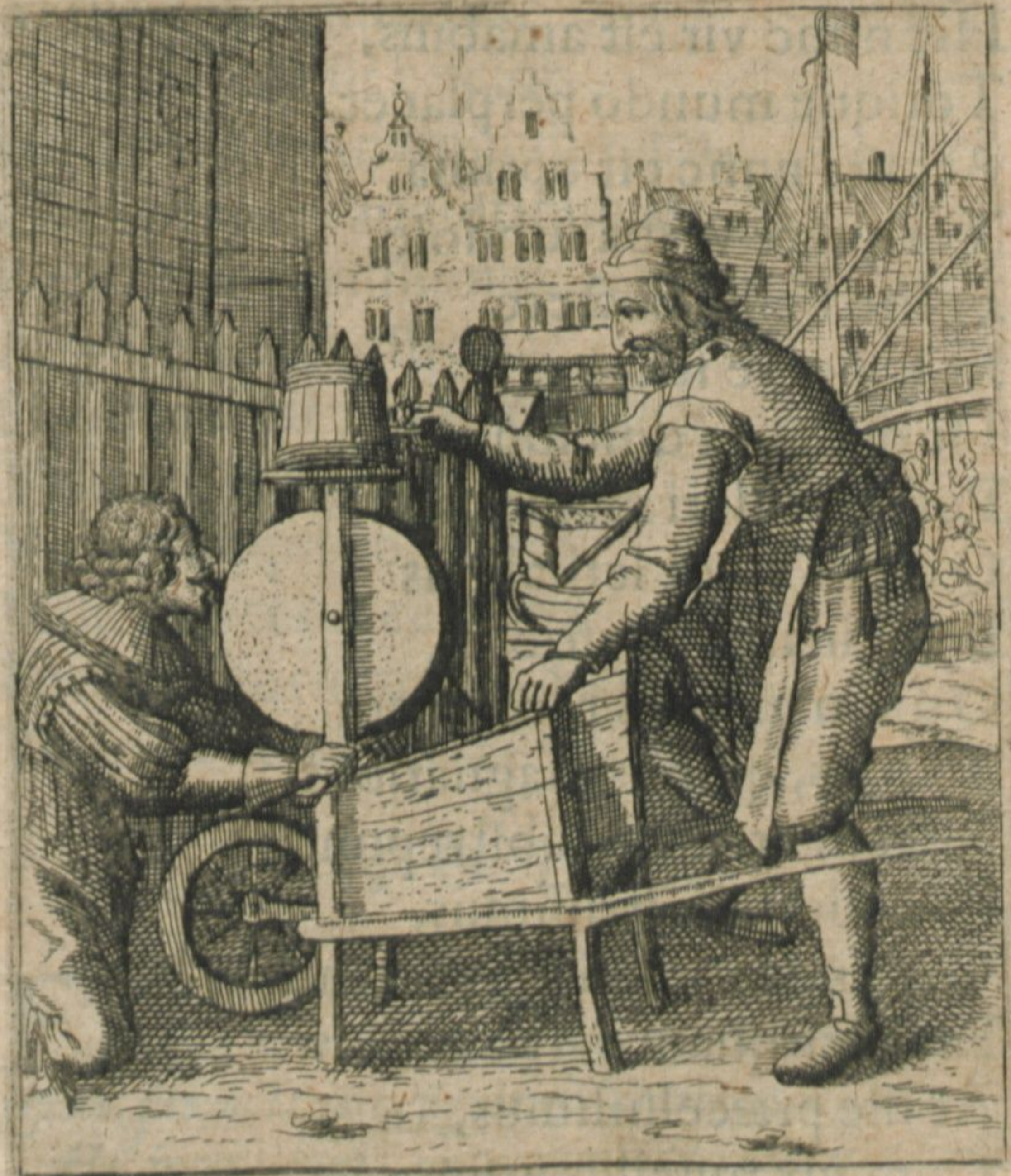
N V C L E V S.

Virtus, non titulus, clarum reddit.

V Bique jam nunc gentium
 Vagatur exul veritas,

Odium-

Levia hic verbula expolit

Odiūque sentit maximum,
 Qui veritatem diligit:
 Mellita sed qui verbula,
 Fallace promit pectore,

I 3

Fellica

andis

lium-

Fellita cum sint spicula,
 Et tela transfixoria,
 Hic nunc vir est amabilis,
 Totique mundo perplacet.
 Ars ista nunc est optima,
 Torquere verba subdole,
 Polire belle, flectere
 Et levigare suaviter,
 Ut dulciora dulcibus
 Possint videri mellibus,
 Quibus velut lethalibus
 Effascinamur pestibus.
 Quid maximos recenseam
 Titulos, quibus magnatibus
 Fastum creantes obstrepunt.
 Hic audit illustrissimus,
 Cum non tamen plus luceat,
 Fornace quam carbunculus.
 At ille præcellissimus,
 Cum vix misellus infimo
 Emerferit de stercore.
 Hunc mentiuntur providum,
 Qui nescit, hordeacea
 Quanti placenta veniat.

Hic

Hic audit humanissimus,
 Cum sit Nerone sævior:
 At ille spectatissimus,
 Cum talpula sit cæcior.
 Hunc dictitant amplissimum,
 Cum pectore angustissimus,
 Reique sit pressissimus
 Augustia domesticæ.
 Si vota fas est promere
 Tantum mihi superstitis
 Vitæ relinqui postulem,
 Mihi ut liceret cernere,
 Fucata quorsum hæc denique
 Ventura sit fallacia!

N O T Æ.

EX horum numero sunt, quos Alanus de com-
 planetu naturæ palatinos canes. adulationis ar-
 tifices, fabros laudis, sigulos falsitatis nominat.

Hi, inquit, sunt, qui magniloqua commendatio-
 nis tuba in divitum auribus citharizant, qui medicæ
 adulationis favos foras eructant, qui, ut emungant
 munera, caput divitis oleo adulationis inungunt,
 prelatorum auribus pulvinaria laudum subiciunt,
 qui ab eorum pallis aut fictitium pulverem excu-

Hic

14

tibus,

eiunt, aut vestem fictitie deplumant implumem.

Sic Iuvenalis Satyr. 3.

Quid quod adulandi gens prudentissima laudat

Sermonem indocti, faciem deformis amici,

Et longum invalidi collum cervicibus aequat

Herculis, Anteaum procul à tellure tenentis.

Miratur vocem angustam, qua deterius nec

Ille sonat, quo mordetur gallina marito.

At Petrarca illud dialog, 49. notandum:

*Virtus uno seu potius nullo titulo contenta, ipsa sibi
est titulus. Et paulo post: Sapientia titulis non eget:
per se ipsa clara est.*

ODA XXIV.

In Bibones, hellsuones & pergræcatores.

NUCLEVS.

Temulentia fons scelerum.

Nunc ad bibones devenit

Orationis series,

Qui per tabernas urbium

Currunt, & ænopolia,

Exhauriuntque pocula,

Perduntque patrimonia,

Cum

Hic humorem amat & internum &
externum.

Cum forte nummus obvenit,
Velociores cervulis
Mox ad popinas advolant,

I 5

Ec

Cum

Et hunc bibendo digerunt.

Quod si rei penuria

Forſan gravari cœperint,

Ad fœda valde crimina

Scelerumque lernam turpium

Prono feruntur impetu:

Latrocinantur, turgida

Cultris ſecant maſcupia,

Manusque furtis mancipant,

Vel oſtiatim poſtea

Stipem vagantes quæritant,

Morbisque ſe miſerrime

Fingunt gravatos maximis.

Pars crura nequam plurimis

Ligata volvit faſciis,

Claudosque mentitur pedes,

Quos, ſi ferat neceſſitas,

Vix ceruulus celerrimis

Æquare poſſit curſibus.

Pars his adhuc ſceleſtior

Faſſas ſubornat literas,

Mendicitatis quas vocant,

His mentiuntur editas

Ab igne clades maximas,

Aedes

Ædesque flammis subrutas,
 Humore cum diffluxerint
 Liquore siue Bacchico,
 Quid non malorum subdole
 Excogitant fallacia?

N O T Æ.

DE bibacitate & ebrietate Augustinus vere: *E-*
brietas est flagitiorum omnium mater, culpa-
rumque materia, radix criminum, origo vitiorum,
turbatio capitis, subversio sensus, tempestas lingue,
procella corporis, naufragium castitatis, amissio tem-
poris, insania voluntaria, ignominiosus languor,
turpitude morum, dedecus vite honestatis infamia,
anime corruptela. Idem alibi: *Ebrietas est blandus*
dæmon, dulce venenum, suave peccatum, quam qui
habet, se ipsum non habet, quam qui facit, peccatum
non facit, sed totus est peccatum. Petrus Ravennas:
Ebrietas mater litium, furoris generatrix, petulantie
magistra, hanc qui habet, homo non est, hanc qui ha-
bet, non peccatum facit, sed est ipse peccatum. Hæc
enim est rabies voluntaria, invitatus hostis, illecebra
honestatis, & pudoris injuria.

Et quis omnia bibacitatis incommoda enarret?
 quæ non tantum terrenis, sed & cœlicis spoliât bo-
 nis. Diogenes, videns hominis, vino deditissimi, æ-

des

ædes

des venales esse, ex januae inscriptione: *Minime dubitabam, inquit, quod vini crapula excussa facile domum evomeres.* Plato, ut ab ebrietate discipulos suos deterreret, eos admonebat, ut se ebrios in speculo contemplarentur. Sic enim fore, ut, dum faciem suam furibundam & phrenetico similem intuerentur, in posterum ab isto vitio eo diligentius abstinerent. At nunc adeo invaluit temulentia & bibendi consuetudo, ut pugna quaedam vehemens inter æmulos compotores inita videatur. Meminisse autem illos decebat Aristippi, qui jactanti cuidam, quod multum bibere posset, nec inebriaretur: *Quid, inquit, magni narras, cum idem mulus quoque prestare possit.* Vel Demosthenis, qui, cum Philocrates & Æschines, Atheniensium legati ad Philippum Macedoniae regem domum reversi, regem eo nomine laudarent, quod strenue bibisset, *Hanc, inquit, virtutem cum sponsia habet communem.*

O D A

O D A XXV.

In πολυπραγμοζύνειω & supervacaneas
quorundam curas.

N V C L E V S.

Spartam orna propriam.

NEgotiis qui plurimis
Se miscet, atque suscipit
Majora, quam quæ propriis
Sufferre possit viribus,
Et qui supervacaneis
Distinguitur laboribus
Aliena curans munia,
Næ stultus ille maximus,
Sensusque prorsus impotens
Dignusque qui nequissimo
Accenseatur ordini.

Hi, quantum opum Venetiis
Fretum per Adriaticum
Ex Insulis accesserit,
Norunt ad unguem; Pontifex

Quas

Hic grandia sentit & loquitur.

Quas nuper indulgentias,
 Portam recludens auream
 Diviserit plebeculæ:
 Quot Imperator copias

Condu-

Conduxerit stipendio;
 Vel quorsum easdem miserit.
 Quot interemptos prælio
 Hostes cruento fuderit.
 Quid actitet rex Galliaë,
 Quid moliatur Sueciaë,
 Hispaniaë, Poloniaë,
 Quid Danus, aut quid Moscicus,
 Quid imperator Turcicus
 Byzantii decreverit.
 Quid sanxerint septemviri
 In nuperis conventibus,
 Quot civitates liberae
 Pecunias collegerint,
 Vel quorsum eas impenderint,
 Scrutantur intensissime,
 Laboriose quæritant;
 Quibus foret consultius
 Multo, magisque commodum,
 Si providerent propriis
 Domi suæ negotiis.

N O T Æ.

Congruo admodum vocabulo eos, qui, neglectis propriis, alienis iisque captum & conditionem

tionem suam excedentibus curis se distorquent ac distringunt, ἀλλοτρίοεπισκοπεῖν Græci dicunt, quod inspectionem super aliena negotia tibi sumant. De quibus in Sticho Plautus:

*Sed curiosi sunt hic quam plures mali,
Alienas res qui curant studio maximo,
Quibus ipsis nulla est res, quam procurent, sua.*

Verum abeant isti πολυπερίγμορες, & nasutuli, Spartamque suam propriam, quam nacti sunt, exornare discant. Scilicet in suis ipsorum domibus videbunt omnia

In pejus ruere & retro sublapsa referri.

Habebunt igitur abunde, quod in se ipsis emendent, corrigant, sanent. Novi virum apprime eruditum, cujus Symbolon est: ΤΕCUMHABITA. Fortassis ad imitationem Poetae:

*Tecum habita & noris quam sit tibi curta
supellex.*

Quid, quaeso, accommodatius in hunc sensum poterat dici? Sui scilicet quemque se metiri modulo ac pede par est. Sed propero & vela portum versus tendo.

ODA

O D A XXVI.

In subdolos & fallaces mercatores.

N V C L E V S.

Laudat venales, qui vult extrudere, merces.

Qui fraude non vaferrima
 Mirisque strategematis
 Nostro antecellunt seculo,
 Velut pice hærent muscoli,
 Et vix queunt emergere.
 Qui mella miscent fellibus,
 Gratum veneno pharmacum,
 Murina piperi stercora,
 Formamque possunt omnibus
 Speciosiore affingere,
 Ceu venditores plurimi
 Novere nundinarii,
 Qui, cum superne splendida
 Et pulcra mercimonia
 Sub fraude collocaverint,
 Subtus recondunt pessima,

K

Ocel-

ac di-
 od in-
 e qui-

, sua.
 tituli,
 at, ex-
 us vi-

emen-
 e eru-
 I T A.

curta

ensum
 nodu-
 m ver-

O D A

Decipulam hic lardo perungit.

Ocellulis non obvia
 Ementium, atque vacceo
 Vix æstimanda stercore,
 In orbe sunt potissimi,

Primas-

Primasque sedes occupant.

Si quid vetustate obsitum,
Antiquitate marcidum
Conspexerint nequissimi,
Coloribus mox oblitum
Recentibus confarciunt,
Novisque miscent mercibus,
Modosque fingunt plurimos,
Quibus scelesti ementium
Exhauriant crumenulas.

At quantulum iste venditor
A fure censes differat?
Certe videtur admodum
Discrimen esse parvulum.
Ab hoc cavere quis sibi
Potest, ab illo vix potest.

N O T Æ.

VIdetur quæ de mercatorum ac institorum moribus supra ad odam 16. adnotavimus, quæ & huc quam commodissime quadrant. *Est quidem mercatura, secundum Aristotelem lib. 1. Polit. per se non vitiosa, licet habeat turpitudinem. Ideoque licita est, si fit ad finem honestum vel necessarium, id est, si negotiator lucretur moderate, scilicet vel ad suæ*

K 2

familie

rimas-

familie sustentationem, vel pauperum, vel communitatis. At ubi saltem turpis lucri gratia exercetur, ad decipiendos homines, execranda est omnibusque diris devovenda.

Apud Thebanos lex fuit, quæ vetuit τὸ δέκα ἐτῶν μὴ ἀπεχρημένον τῆς ἀγορῆς, μὴ μετέχειν δόξης; id est, eum qui decem annis a commerciis non abstinuerit, removeri à gubernatione. Causa non est una. Primum, quia consuetudine & inclinatione sunt avari, ideoque facile publicam rem in suam vertunt utilitatem. Secundo, quia parum magnanimi aut splendidi, atque ut Aristotelis verba usurpem, ἀγενῆς ὁ τοῖς τὸ βίον καὶ πρὸς δόξαν ἐπιερατικῶς, id est, Parum generosa est hæc ratio vite, & virtuti adversa. Tertio, qui fallaces sunt & dolosi ut plurimum. Quarto denique quia in publica persona auctoritatem diminuit, & ut Livius ait, *quæstus omnis indecerus Patribus est visus.*

Si mercatorum naturam atque mores penitius excutiamus, passim peculiare illis esse animadvertemus mentiri, pejerare, fallere: nulla illis lucrandi ratio turpis: ita omnis eorum vita, omne studium ad quæstus, ad lucra, ad usuras adornata est, ut dies noctesque id unice operam dent, quomodo multos pecuniarum cumulos coacervare, perque fas nefasque corradere possint. Etenim, si Augustino credimus, *nulli sine fraude ditescunt: lucrum habere nemo poterit, nisi fraudem fecerit.* Ideo mercator.

plenius

— plenius a quo

Laudat venales, quas vult extrudere, merces.

Et, consentiente alio,

Perjurata suo postponit numina lucro

Mercator, Stygiis non nisi dignus aquis.

Emit hic, vendit ille, portat hic; ille aspirat: hic creditor, ille debitor: hic solvit, ille recipit: alter rationes scribit: omnes autem pejerant, fraudant, fallunt, nec animæ, nec corporis, nec fortunæ periculum verentur, modo lucrum sperent: non cognationes, non affinitates, non consanguinitates respiciunt, sed, secundum Poëtam

— amicitias utilitate colunt.

Nullis laboribus parcunt, nullis molestiis absterrentur, sed veluti extra mentis usum constituti omnes orbis angulos cum summo vitæ & fortunæ periculo perreptant ac pervagantur. Imo, quod Horatius ait,

Impiger extremos currit mercator ad Indos,

Per mare pauperiem fugiens, per saxa per ignes.

Quis vero fraudes omnes percenteat, quibus mercatores utuntur in lana, lino, serico, panno, gemmis, aromatibus, cera, oleo, vino, fumento, equis, aliisque animalibus, denique in omnium mercium genere? Quis monopolia enumeret, quibus non tantum totas civitates, sed & regna exhauriunt? Quis satis vituperet fugas istorum, qui non raro ingenti ære alieno confarcinato, constituto alibi domicilio,

inde vero prostituta fide, verso solo, profugi, & sero aut nunquam redeunt, creditores fraudant, & ad desperationem ac laqueum adigunt. Ipsi sunt qui chirographis & obligationibus implicant & explicant cives, debitorumq; adeo profundas figunt radices, ut evelli deinde nequeant, sed veluti in gyrum pullulantes, & ex debitis debita germinantes urbes earumque incolas suffocant & evertunt, omnemq; substantiam inexplebilibus quasi faucibus glutunt atque devorant. Ut paucis dicam; omne enim institutum non nisi mendacia, fuci, sermonum nebulæ, fraudes, furta, expilationes, insidiæ, & imposturæ manifestæ.

Hinc Græci mercatores nequaquam intra urbes recipiebant, sed ut cives à periculi suspitione essent immunes, à pomœriis non longe forum venalium statuebant. Pleræque aliæ gentes mercatores ad se accedere prohibuerunt, quod mores depravarent. Ideoque Plato eos vituperat, quod optimos inquinant mores, & in bene constituta Republ. lege cavendum censet, ne externarum gentium deliciae in urbem comportentur, ac ne quis è civibus, minor quadraginta annis, peregre proficiatur, mercaturæ exercendæ gratia, exteri autem ad suos remittantur, eo quod istiusmodi hominum contagiis civium mores facile in pejus possint mutari, vel etiam omnino depravari. Notatu dignum est monitum Augustini, quod Mercatori suggerit: ubi istud addidero, ad ulteriora transibo. *Ecce, inquit Diabolus*

*Volus proposuit lucrum, & mutuavit ad fraudem:
lucrum habere non poteris, nisi fraudem feceris: sed
lucrum esca est, fraus laqueus: sic attende escam, ut
videas & laqueum, quia lucrum habere non poteris,
nisi fraudem feceris: fraudem autem si feceris, ca-
pieris.*

O D A. XXVII.

In desperatae malitiae adolescentes.

N U C L E U S.

*Aethiopem lavat, qui desperata nequitiae
puerum emendandum suscipit.*

VMbra caballus virgulae
Potest domari nobilis,
Ignobilis calcaribus
Petitus atque grandibus
Vix concitatur fustibus:
Sic & puellus nobili
Bonaque praestans indole
Verbis locum monentibus
Relinquit: atqui degener
Nec verbulo, nec verbere

K 4

Potest

Aquam hic in puteam infundit.

Potest acerbo corrigi,
 Omnisque diligentia
 Et omnis emendatio
 Consumitur frustrance,

Oleum

Oleum ac opella perditur,
 Fontique lymp̄ha infunditur,
 Nullis potest hortatibus,
 Nullisque suasionibus
 A pravitatis insitæ
 Oestro scelestus reprimi,
 Qualis puer, talis senex
 Ut ova sunt, sic sunt aves.
 Quam scilicet semel viam
 Calcaverit nequissimus,
 Vix hanc deinceps deseret,
 Nec vel minis, vel ictibus,
 Blandisue sponsonibus,
 Posthac ab hujus semitæ
 Poterit revelli gressibus;
 Donec cruento carnifex
 Affligat istum præmio,
 Longamque faxit literam,
 Vel curtiozem palmula
 Reddat, rota vel enecet.
 Nam qui parentum despiciit,
 Et Pædagoḡi munia,
 Non is (mihi crede) alterum
 Vitæ meretur exitum.

Oleum

K S

NOTÆ.

NOTÆ.

AD hanc odam vide quæ paulo prius ad 18. adnotavi. Hic unum atque alterum saltem Poëtæ monitum addam, de cultu & observantia parentum, quam illis liberi debent.

Euripides in Herc.

*Nil est tam honorificum liberis,
Quam bono & honesto genitore esse natos,
Et debitum honorem parentibus offerre.
Nil est genitrici sua prole suavius
Amate matrem, ô liberi! Non enim est amor
Vllus huiusmodi, & qui suavius ametur.*

Plautus in Trinummis:

*Feceris par tuis cæteris factis, patrem
Tuum si percoles per pietatem.*

Comicus Græcus:

*Βέλτε γονεῖς πρὸ πάντων ἐν πρώτῳ ἔχειν.
Tibi sunt parentes primo honorandi loco.
Ἐλπίζε, πρώτων τῶν γονεῖς, πρῶτον καλῶς,
Colens parentes lata speres omnia.*

Euripides:

*Quisquis in vita sua parentes colit,
Hic & vivus & defunctus diis charus est.*

Timocles:

Quicumque patrem timet ac reveretur,

Hic in

*Hic in bonum civem evadet procul dubio,
Et hostibus incommodare poterit.*

Orpheus:

*Jupiter inspicit illos, qui colunt jura parentum,
Et qui negligunt præ animi impudentia.
Ac illis quidem benignus & mitis bona largitur,
His vero infensus indignatur per furias.
Sunt enim vehementes in terra parentum furia.*

O D A XXIIIX.

*In eos, qui majora viribus suis suscipiunt,
& qui neglectis preciosis vilia quærunt.*

N U C L E V S.

Plumbum auro præfert, qui terrena cœlicis.

Qui talibus se prægravat
Negotiorum molibus,
Quibus sit impar viribus:
Vel qui relictis cœlicis
Terrena quærunt commoda,
Opesque temporaneas,
Vanas caducas, fluxiles,
Bis ille stultus invium

Frangit

Hic in

Hic per saccum nuces frangit.

Frangit nuces per saccum,
 Nec delitentem intrinsecus
 Attingit ore nucleum.
 Æterna vita nucleus,

Terrena-

Terrenavita est sacculus.
Hunc sacculum convellimus,
Mordemus ore,volvimus,
Noctes diesque mandimus,
Sed nucleum non tangimus.
Sectamur umbram luminis
Sed lumen ipsum spernimus.
Os dentibus corrodimus:
Carnis medullam temnimus,
Quis non furorem pessimum
Miretur atque insaniam?

Sed & sacratae virgines
Vel omnium potissimum
Hunc pertinent ad ordinem,
Quae castitatem voverant
Deo perennem maximo,
Sed omnibus sunt interim
Scortationis obvii
Libidinisque motibus,
Fortassis iras hostico
In me fovebunt pectore,
Quod tam pudenda virgines
In sede collocaverim.
At rideo. Nam saepius

Dignum

Dignum est patella operculum.

NOTÆ.

SI alicui optionem dares inter aurum & plum-
bum, juberesque, utrum ex illis vellet, sumere;
ille autem spreto neglectoque auro acciperet plum-
bum, nonne illum stultissimum esse diceres? Vti-
que. O insana ergo & delira mundi studia, qui ne-
glectis bonis cœlestibus, præ quibus aurum sordere
videri possit, terrenis, quæ nil nisi stercore, & si quæ
illis viliora, sunt, inhiat. Recte Audoenus:

Defleret mores, si viveret, Heraclitus,

Nostraq; rideret tempora Democritus.

*Quanquam ad ridendum curas & inania mundi
Splenis Democritus non satis unus habet.*

*Ad casus hominum lacrymarum more rigandos,
Heraclite, oculi non satis ambo tui.*

Alludit huc flosculus 98. Hortuli mei Antho-
logicomelici, quem lubet addere:

Vix bona perdurant oculi terrestria nictum,

Collata eternis, quæ sine fine, bonis.

Ille indefessis conatibus atq; labore

Querimus Herculeo: Cœlica respicimus.

O mores reprobos! O inertia pectora! gemmis

Quæ sibi neglectis stercore fœda legunt.

Si animam, inquit Chrysostomus de recuper.

laps. negligamus, nec corpus salvare poterimus.

Ani-

Animam igitur omnium curet primam, qui corpus
salvari cupit.

O D A XXIX.

In eos, qui prudentiores sibi ipso Deo vi-
dentur.

N U C L E U S.

Ovum præ gallina vult sapere.

Sed nec Deum ter optimum
Ter maximumque pessimus
Homuncionem præterit
Furor, nec absque scommatis
Sinit hunc abire liberum,
Sed vel cavillis obruit,
Vel impetum moribus
Convitiatur, corrigit,
Taxat, refutat, increpat.
Hic imbrium vult copiam,
Hic siccitatem postulat.
Huic solis æstus carpitur,
Ac frigus illi displicet:
Austri ille flatus expetit,

Notum

Hic in caelo os suum ponit.

Nothum sed ille suspicit,
 Et nemo non prudentior
 Ipso videri vult Deo.
 Quod si veniret caelitus

Ad nos

At nos Deus justissimus,
 Hæc cogreretur singula
 Nobis magistris discere,
 Scholasque nostras visere.
 Sed prohi nefandam insaniam,
 Nefanda prohi piacula!
 Audere nequam pessimum,
 Qui nescit haram verrere,
 Vel cochleare effingere,
 Deum docere maximum,
 Qui nil nisi est prudentia,
 Cujus potestas emicat
 Per valta mundi climata;
 Quique omnium scit optime,
 Quæ tempori cuilibet
 Par aeris sit qualitas,
 Et pro sua sapientia
 Recte gubernat omnia.

N O T Æ.

Axioma à Christo ipso prolatum est Mat. 10.
Non est discipulus supra magistrum, nec ser-
uus super dominum suum. De jure docet Salva-
 tor. De facto autem quid fiat, præsens docet oda.

L

Quis

Quis non quotidianas, imo momentaneas plurimo-
 rum hominum audit querelas? cujus aures non fe-
 riunt? Huic Sol nimio suo calore est molestus, illi
 frigus dolet. Hic imbrem, qui arva prædiaq; sua fru-
 mētis obsita irriget, expofcit: ille iter aliquod aggre-
 diens imbrem modis omnibus averfatur, ficcitatem-
 que postulat. Hæc vitibus tempeftas, illa hordeo, illa
 tritico, hæc gramine non fatis conveniens reprehen-
 ditur. Quid multa? *Quot homines, tot fententia.* Sed
 quid de illis dicam, qui imperfcrutabiles divinæ fa-
 pientiaæ abyffos infulfis fuis mentibus rimantes, non
 verentur injuftitiæ atque iniquitatis Deum arguere?
 Modo hanc, modo illam ejus actionem cavillantes.
 cur protoplaftos homines labi permiferit, cur pauci
 admodum æternæ vitæ fiant participes, cur contra
 maxima impiorum multitudo in cruciatis inferna-
 les, perpetuo verme difcrucianda, præcipitetur, cur
 non ftatim omnium precibus fatisfaciat, cur cæco
 huic vifum, furdo ifti auditum. dementi mentem,
 pauperi divitias, deformi pulcritudinem, ægro fani-
 tatem non reftituat. Hæc & fimilia curiofi nafutuli
 que ifti homunciones mirantur: non folum autem
 mirantur, verum etiam reprehendunt. Sed ô ve-
 cordes! ô infanos! Qui fræta, qui terras, qui regit
 astra, Deus, cur non pro lubitu fuo creaturas fuas
 moderetur? quis tempeftatem ab ipfo effectam, quis
 pluvias ab ipfo immiffas, quis folis splendorem, quis
 ignem culpet, cum ipfe folus omnium optime
 noverit,

NOVERIT, quando his omnibus sit opus?

Qui suo bono sapit, cum Boet. Deum sapien-
tissimum sic potius affetur:

*O stelliferi conditor orbis,
Qui perpetuo nixus solio
Rapido calum turbine versas,
Legemque pati sidera cogis, &c.
Tu frondiflua frigore brumæ
Stringis lucem breviora mora.
Tu cum fervida venerit æstas,
Agiles noctis dividis horas.
Tua vis varium temperat annum,
Ut quas Boreæ spiritus aufert,
Revehat mitis Zephyrus, frondes &c.
Nihil antiqua lege solutum
Linqvis propria stationis opus
Omnia certo sine gubernas.*

Hæc verba posteriora, pii hominis animi
priora illa nebulonis indicant.

L 2

O D A

rimo-
on fe-
us, illi
ia fru-
aggre-
tatem-
eo, ista
rehen-
a. Sed
næ fa-
s, non
guere?
lantes.
r pauci
contra
nferna-
ur, cur
r cæco
entem,
o sani-
nasutuli
autem
d ô ve-
ui regit
ras suas
n, quis
n, quis
optime
overit,

O D A XXX.

In eos, qui occasionem peccatis sup-
peditant.

N U C L E U S.

*Vitanda non solum mala, sed & malo-
rum occasio.*

Non est malum solummodo,
Paulo monente Apostolo,
Nisu cavendum sedulo,
Sed & malorum occasio.
Qui non videri publicus
Vis ænopola postibus
Hederam revelle pendulam,
Notumque fiet omnibus,
Nullum tuis in ædibus
Venale vinum porrigi.
Qui fur videri non cupis
Facto, nec esto gestibus,
Vagosque non ocellulos
Ad furta circumfer tuos.

Vin

Hederam hic suspendit.

Vin' haud volere adultera?
 Adulteræ subterfuge
 Gestus, & haud libidini
 Occasionem suggere.

L 3

Tales

Vin'

Tales enim quamplurimæ
 In orbe dantur fœminæ,
 Quarum licet fœdas nates
 Senilis aret rugula,
 Tamen priorum futiles
 Meminere quando criminum,
 Novo resultant gaudio,
 Et blanda delectatio
 Titillat in præcordiis,
 Et ad patrandæ talia
 Juvenculas fœmellulas
 Sermone blando concitant.
 Peccata nobis scilicet
 Possent caveri plurima,
 Si præstituta criminum
 Præcideretur ansula,

NOTÆ.

Qui eum hoste pugnam inquit, omni ex parte ar-
 matum incedere oportet. Nam si vel unica ex
 parte fuerit inermis, ob id mortis periculo expositus
 erit. Finxerunt olim Poëtæ Achillem in lacu Stygio
 lotum fuisse, & solas pedum illius plantas aquas it-
 las non attigisse, unde totum ejus corpus ita forte
 ac validum fuisse dicebant, ut nullo modo vinci,
 nec

nec feriri ad mortem posset. Per plantam vero pedis vulneratus obiit: quo significare voluerunt, nullam prorsus inermem partem hosti exponendam esse. Id ipsum & de bello spirituali dicendum est, quando cum diabolo, carne, ac mundo bellum gerimus. Curandum igitur valde nobis est, ne minimum quidem locum hostibus demus, quo vulnus infligere nobis possit. Quod quidem fiet, si passiones omnes moderati fuerimus. Si vero unicus affectus immoderatus, sive avaritiæ, sive ambitionis, sive gulæ, sive invidiæ, remanserit, quamvis reliquos omnes jam rationi subdiderimus, inde nobis mortem adsciscemus. Idem enim profecto de occasionibus, quod de passionibus dicendum est: nam licet cunctis occasionibus clauderis cordis ostium, si uni tantum occasione rimulam aperueris, ea peribis. cunctas igitur occasiones vitare omni studio debes, ut salveris. Ideo Christus Matt. 5. Paralyticum, pristinae sanitati restitutum, jubet tollere secum lectulum suum. Lectulus ille symbolum est earum rerum, circa quas peccatum, quod libet, versatur, in quibus perditii homines tam diu jacent, quamdiu illi peccato adhærent. Avarus videlicet in pecuniis, superbus in honoribus & dignitatibus, libidinosus in deliciis, conviviis, impudicis que sermonibus: ac denique quælibet occasio peccandi est, velut lectulus quidam, in quo semel ac iterum peccatores recumbunt. Hanc ergo vult Christus illum

L 4

à se amo-

arte ar-
nica ex
positus
Stygio
quas it-
ta forte
vinci,
nec

à se amovere, qui ad animi sanitatem restitutus est. Sic Plutarch. refert, Lycurgum Spartiatarum legislatorem sanxisse, omnes vineas, quæ in regno Lacedemoniæ plantatæ fuerant, eradicari, eo quod Spartiatæ potationibus & ebrietatibus nimis vacarent. An prudenter ita sanxerit, nolo hic dijudicare: certe intentio principis hujus laude dignissima est, qui reipubl. abusum & malum videns, non solum malum ipsum emendare curavit, sed etiam occasiones malorum. Si profanus hoc princeps fecit, quid Christianis nostris hac in parte agendum, ipsi videre poterunt, Ut paucis dicam, qui sapis, juxta Poetæ illud,

*Principiis obsta: sero medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.*

O D A XXXI.

In eos, qui in se ipsos sunt injuriosi, sibi-
que ipsis malum creant.

N V C L E V S.

Inimicus sibi, amicus nemini.

Volucris obscœnissima
Est, omniumque pessima,

Merda-

*Volucris hac proprium stercore con-
spurcat nidum.*

Merda solet quæ proprium
Contaminare nidulum.
Sic ille nequam est pessimus,

L s

qui

is est.
a legis
o La-
quod
vaca-
icare:
na est,
solum
occa-
t, quid
i vide-
a Poe-

, sibi-

Merda-

Qui laudis immemor suæ,
 Suique prorsus nominis
 Oblitus, in famam irruit
 Injurius propriam.
 Nam qui sibi haud pepercerit,
 Ut iste parcat alteri?
 Sic qui parentes livido
 Suggillat ore proprios,
 Et qui maligne proprium
 Conviciatur principem,
 Suamque prodit patriam:
 Et qui maritæ propriæ,
 Et quæ mariti proprii
 Secreta pandit crimina.
 Sic qui laboris compares,
 Parilique junctos munere
 Probris lacessit turpibus,
 Horumque nævos publica
 Pro concione prædicat:
 Næ millies nequissimus
 Ille est, homoque pessimus,
 Et non minore perditus
 Obscœnitate furcifer,
 Quam quæ volucris proprium

Solet

Solet cacare in nidulum.

N O T Æ.

Vetus est verbum: *Proximus sum egomet mihi*,
Contra qui in seipsos sunt injuriosi, quomodo
in alios poterunt esse æqui? Hinc Periandri moni-
tum: *σεαυτῆ μὴ ἀμέλει. Id est: Te ipsum ne negli-*
gas. Et Menandri iste Senarius:

ἑαυτὸν δὲ ἔδεις ὁμολογεῖ κακῆργον.

Seipsum nullus fatetur esse malum.

Proinde si nemo in seipsum est acerbus, nec in a-
micum erit. Nam hæc amoris est natura in Philoso-
phicis; *Amicus meus alter ego.* Vnde cum Alexan-
der Magnus socium secum amicum quendam defe-
rens ad visitandam reginam Asiæ pergeret, & illa a-
micum Alexandri ipsum Alexandrum esse censens,
Alexandri honores illi tribuisset, erroremque suum
deprehendens erubuit: *Bene,* inquit Alexander,
factum est: nam & hic Alexander est. O rege di-
gnam vocem! Ideo enim, ait Chrysostr. hom.
24. in 1. ad Cor. *autor ipse veram Deus jam olim à*
principio sexcenta commentus est, quibus caritatem in
proximos nobis inculcaret. Primum caput unum
omnibus dedit ipsum Adam; cur enim è terra non
sumus ut? ad concordiam flecteret nos, nam si nunc,
quia locis dissidemus, alienos nos in vicem putamus,
si generis nostri duo principia extitissent, quid esset?

Et ob

Solet

Et ob hanc causam nec mulierem ex terra fecit, sed ex costa viri, ut, quia ejusdem substantia sumus, in unum perducamur. Ex horum procreatione multi nascuntur affectionis modi. Hunc, quia frater, amamus, hanc quod sit mater, illam, quia nurix, hunc quia filius, illum quia nepos, & illum quia pronepos, hanc quia filia, illam, quia neptis, hunc, quia frater, illum, quia ex fratre nepos, hanc quia soror, illam, quia ex sorore neptis, &c. Quorum ergo ex numero istum esse censebis, qui non solum in amicos, socios, conjuges, liberos, verum & in se ipsos injuriosi esse non verentur?

Isti autem profecto in extremo nequitiae gradu constituti sunt, qui, si quos in parentibus suis defectus viderint, tanta sunt impudentia praediti, ut non vereantur, publice illos apud alios traducere, modisque omnibus adlaborent, quo publicae illos famae atque infamiae exponant. Quod ubi effecerint, mirum quam tripudiant, quam laetantur, quam, re quasi bene gesta, gestiunt! Sed quid aliud quaeso agunt, quam quod se ipsos omnium ludibrio atque fabulae exponunt? Imo duplex inde ad istos recidit incommodum. Dum enim parentes taxant, se ipsos etiam taxant, cum pater & filius una eademque censeantur persona. Injuriis igitur in patrem, in se ipsum simul injurius est. Accedit huc, quod ratio dicitur, illos scelestissimos esse, qui parentum sese proditores exhibent. Hinc altera & turpior multo infamia
in ipsos

in ipsos redundat. Vt paucis dicam, parricidae sunt isti nebulones. Etenim, crede mihi, si tantum possent factis, quantum audent verbis, vita profecto parentum praesentissimo periculo esset exposita. Sed pergo ad Odam sequentem.

MODA XXXII.

In Confessiones quorundam sceleratorum hominum.

N V C L E V S.

Qualis confessio, talis absolutio,

NEquam reductos hactenus
 In ordinem recensui,
 Suamque sedem singulis
 Pro dignitate debitam
 Ascriptitasse me puto:
 At nunc eorum in publicum
 Confessiones proferam,
 Quibus patrata nunciant
 Delicta confessario.
 Si crimen, ajunt forsitan
 Quoddam patravi, vel scelus,

Quod

sed
 us, in
 mul-
 rr, a-
 hunc
 epos,
 fra-
 r, il-
 go ex
 ami-
 in se
 gradu
 ectus
 vere-
 disque
 atque
 irum
 e quasi
 gunt,
 abulae
 com-
 etiam
 cantur
 simul
 at, il-
 odito-
 famia
 a ipsos

Nequam hic confessionem facit.

Quod vix tamen putaverim,
 Culpam remittas, obsecro,
 Et absolutum crimine
 Reddas piorum cœtui.

O comē

O confitentem pessimum,
Hominemque perversissimum!
An vero adhuc tecum ambigis,
Num foeda perpetraveris,
Scelesti nequam, crimina?
Quem tanta lerna criminum
Contaminavit turpium,
Et sordidatum pessima
Contagione perdidit,
Justus dietim septies
Delinquit, at tu furcifer
Quot per diem piacula
Committis atrocissima?
Quæ qui notare gestiât,
Notare stellas audeat.
Si confiteri crimina
Vereris, heus cur talia
Ausu patrare sæpius
Non erubescis perfido?
Cavere fumum qui cupis,
Flammam cave vel supprime:
Est flamma fumo proxima.

NOTA

NOTÆ.

DE usu & necessitate confessionum elegans est Epigramma Jacobi Billii in Anthol., sacra, quod adscribere libet:

*Cum quedam immodicum fundit pars agra cruo-
rem*

Vt medeare malo, vena secanda tibi est.

Sic tibi cum celerem minitantur crimina mortem,

Numinis inque tuum jam cadit ira caput.

Te ferias, tuaque in te ipsum desaviat ira:

Sic etenim magni concidet ira Dei.

Nam sese excusat, quicumque accusat: inultum

Et finit hunc, qui se non finit, esse Deus.

Ovid, Metamorph. lib. 10. fab. 9.

Numen confessis aliquod patet.

Isidorus lib. 1. cap. 12. *Confessio, inquit, sanat, confessio justificat, confessio peccatis veniam donat. Omnis spes in confessione consistit. In confessione locus misericordiae est. Nulla tam gravis est culpa, qua per confessionem non habeat veniam.*

Seneca lib. de moribus: *Vbi est confessio, ibi remissio. Idem ad Luc. epist. 28. Initium est salutis, notitia peccati. Nam qui peccare se nescit, corrigi non vult. Ideo, quantum potes, te ipsum coargue, inquire in te, accusatoris primum partibus fungere, deinde iudicis, novissime deprecatoris.*

Origenes:

Origenes: Sicut ii, qui habent intus inclusam escam indigestam, aut humoris vel phlegmatis stomacho graviter & moleste imminetia, si vomuerint, relevantur: ita etiam hi, qui peccaverunt, siquidem occultant & retinent intra se peccatum, intrinsecus urgentur, & propemodum suffocantur à phlegmate, vel humore peccati: si autem ipse sui accusator fiat, dum accusat semetipsum & confitetur, simul evomit & delictum, atque omnem morbi digerit causam, In Psalm. 37. hom. 2.

O D A XXVIII.

In perditos & desperabundos homines

N U C L E U S.

*Desperatio certa mors est [Ambros.
super. Luc. lib. 2.]*

Qui dæmoni se devovet,
In propriumque mancipat
Velut istius peculium,
Si sors sinistra forsitan
Affligat aut ærumnula,
Nebulone quovis nequior
Ille est & arctis nexibus

M

Cauda

Cauda hic Diaboli insidet.

Cauda ligatus inferi
 Videtur esse Cerberi,
 Si paululum infortuniis
 Incessitur, mox perditus

Desperat,

Desperat, & turpissimas
 Ore evomit blasphemias.
 Deumque multis questibus
 Injuriarum postulat,
 Quod immerentem talibus
 Se prosequatur ictibus,
 Cum tam pius sit haectenus,
 Vitamque degat optimam.
 Quod si preces non illico
 Illius exaudit Deus,
 Moramque parvam interjicit,
 Spe privus omni pessimo
 Longeque crudelissimo
 Sese enecat suspendio,
 Cultrove fauces dissecat,
 Vel in fluentem desilit.

Ejusmodi ficarius
 Propriique latro corporis
 Indignus est, nebulonibus
 Quem conferas prioribus,
 Sed illigatus foetidæ
 Plutonis atri caudulæ
 Pronoque præceps impetu
 Ad nigra fertur tartara.

M 2

NOTÆ

esperat,

NOTÆ.

Desperatio ultimum est vitiorum, tamque atrox ac grande, ut hominem, ea expugnatum, iplis Diabolis similem faciat. Illa est, cui nullum remedium, nulla medela, nulla salus potest adhiberi. Est quidem nobis quamdiu lucis hujus usura fruimur, pœnitentiæ ac salutis janua nunquam occlusa, cum gratiæ & bonitatis divinæ porta omnibus serio resipiscentibus peccatoribus pateat. At ubi desperatio istam occluserit, tunc omnino de nobis nostraque salute est actum. Quemadmodum enim jactantia & præsumptio priorum meritorum hominem facillime evertit, ita è contrario desperatio eundem non modo prorsus pessundat, verum etiam recta ad Orcum dat præcipitem. Unde Augustinus lib. de Symbolo: *Latro, inquit, agnovit, & Petrus negavit. Caveat ergo bonus, ne presumat per superbiam, malus vero ne desperet per malitiam.* Ut paucis dicam, desperatio est omnimoda animæ everfio, & ad mortem æternam sine ulla gratiæ spe deductio, quia qui semel desperatus fuerit, ad salutem amplius non redibit, juxta illud Prophetæ: *Desperavit nequaquam faciam.* Atque ejusmodi desperabundi oppido mihi videntur similes esse rhinoceroti, qui vivus nunquam aut vix certe capi potest. Statim n. ubi captum sese videt, præ indignatione mortem sibi ipsi

biipsi spontaneam infert: Sic isti etiam, postquam
 retibus Diaboli, i. e. peccatis sese implicatos atque
 involutos vident, malo hoc non contenti ultro
 etiam in desperationis barathrum, nulla pœnitentiæ
 ratione habita, sese jaciunt præcipites, illudque ejus-
 dem Prophetæ crepant: *Desperavimus, post cogita-
 tiones nostras ibimus.* Et istud quidem summum est
 periculum, quando ille, qui bonum se fieri posse
 desperat, non eo adlaborat, ut bonus fiat, quia ut
 ait Seneca lib. de morib. *Nunquam se mutat, qui
 se posse mutari desperat.* De Taxo naturalium histo-
 riarum scriptores referunt, quod cauda sua villosa
 cavernæ suæ foramina undiquaque, modo contra
 Australem, modo contra Aquilonarem flatum, ne
 qua perumpere possit, obstruat. Idem profecto fa-
 ciunt desperati. Nam hi cordis sui cavernas per de-
 sperationem, non solum contra Australem flatum,
 hoc est, contra prædicationem verbi divini, sed
 etiam contra Aquilonarem, hoc est, contra æru-
 mnas & persecutiones adeo obstruere solent, ut
 neutrum istorum unquam admittant, sed velut
 furiosi ac insani in propriam proni ruant perni-
 ciam. Supplicibus igitur Deus est sollicitandus pre-
 cibus, ut periculosissimum istud desperationis pec-
 catum procul à nobis amoveat, & sicubi pecca-
 verimus (peccamus autem innumerabiliter) gratia
 nobis sua benignus adsit, ut serua admissorum iccle-
 rum pœnitentiâ ducti vitam deinde emendemus, nec

182 N E B U L. N E B U L O N,
unquam desperationis violentia victi succumba-
mus, quæ revera secundum illud vulgatum,
gehennæ est initium & divinæ
gratiæ.

F I N I S.

E P I L O G U S.

Parodia ad Oden 3. lib. 4. Carm. Horatii.

Quem tu Melpomene semel, &c.

Quem fax nequitia semel
Viventem reprobo lumine viderit,
Illum non labor Isthmius
Frugi restituet: non equus impiger
Curru magnifico feret
Victorem; neque res publica honoribus
Ornatum variis virum,
Quod nequam tumidas contuderit minas,
Ostendet procerum choro:
Sed, quas Mænus aquas gurgite proluit,
Vel

*Vel certe arborea trabes
Reddent aridulo stipite pensilem.
Noſtri CÆSARIS inclyta
Dignata eſt bonitas inter amabiles
Vatum ponere me choros:
Et jam dente magis mordeor invido.
Verum ô furcifer improbe,
Vastos qui ſtrepitus turpiter excitas,
Te prædam fore piſcium,
Corvorumve, volo, ſi lubeat magis.
Totum muneris hoc tui eſt,
Quod monſtror digito prætereuntium
Conatus fidicen tui:
Quod ſcribo, & placeo, ſi placeo, tuum eſt.*

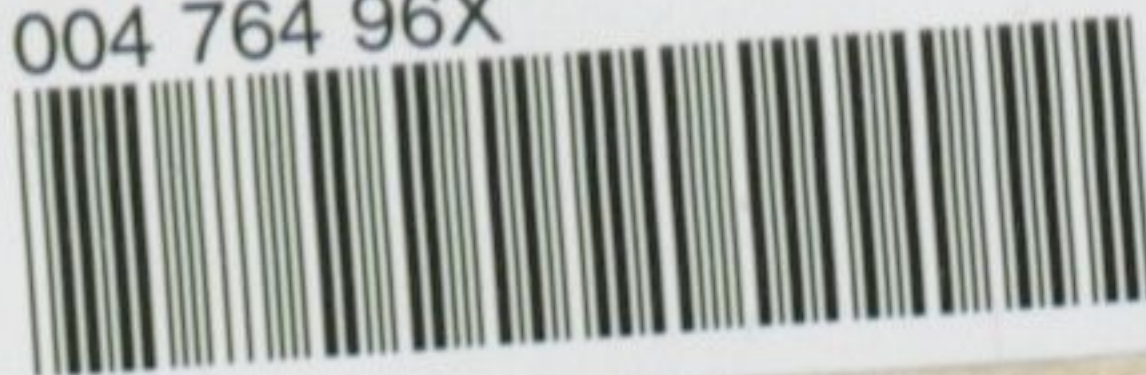
Friedrich
Rudolf
Wolfgang
Dietrich
Friedrich
Wolfgang
Friedrich
Wolfgang
Friedrich
Wolfgang
Friedrich
Wolfgang

1740

ULB Halle

004 764 96X

3

K07

ML

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

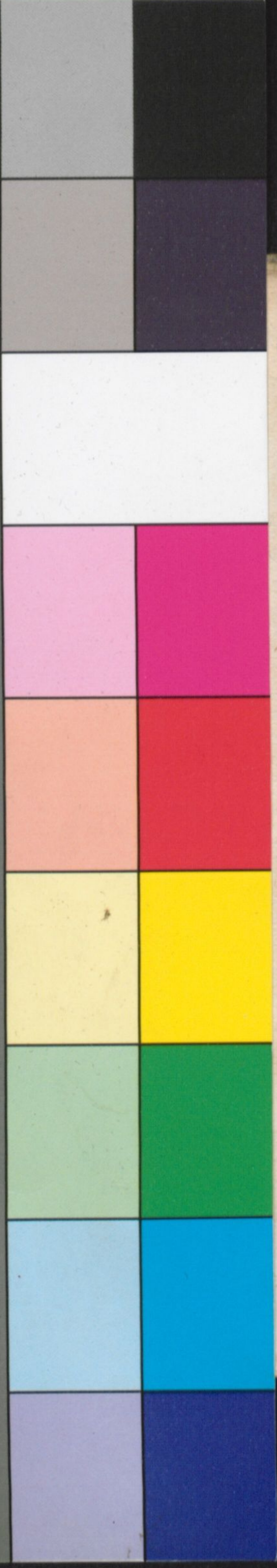
KODAK Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2000

Kodak

LICENSED PRODUCT

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

627.

